ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ թէ գաւառաց համար	
Տարեկան	7 մէճիտ
Վեցամսեայ	3 1/2 »
Եռամսեայ	2 »
Օտար երկիրներու համար	40 ֆր.
Վեցամսեայ	20 »
Եռամսեայ	10 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ, բաց ի Բօսթ Լօքալէն:

Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով:

Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ 38, Պապը Ալի Ճատտէսի, Կ. Պոլիս:

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԷՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

"بوزانتیون"
ارمنیه یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیاز ومدیر مسؤل
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نومرولو دائرهٔ مخصوصه‌ده‌در

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 149 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1897 ԱՊՐԻԼ 29/11 ՄԱՅԻՍ — 9 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1314. — 29 ՆԻՍԱՆ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 149

ԱՌԱՋԻՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՆ

Բիւզանդիոնի Ա. Վեցամսեան կ'աւարտի ամսոյս վերջը: Գաւառացի այն յարգոյ բաժանորդներէն, որոց վեցամսեայ կամ եռամսեայ պայմանաժամը կ'վերջանայ Ապր. 30ին, կ'խնդրենք մինչեւ մայիս 15 մեզ հասցնել իրենց նոր բաժնեգինն, եթէ կ'փափաքին շարունակել լրագրին ընթերցումը: 20 փարանոց Թերթի բաժնեգինը գաւառներուն համար 200 ղրշ.էն 140 ղրշ.ի զեղչելով մեք արդէն ա՛յնքան զգալի զոհողութիւն մը յանձն առած ենք որ չենք կրնար ապառիկ տալ միանգամայն: Կ'յուսանք որ այս ազդարարութիւնը կրկնելու պէտք չենք ունենար, և մայիս 15ին ամէն առկախ հաշիւներ կտրուած կ'ըլլան գաւառացի բաժանորդներուն հետ, եթէ ոչ իրենց, գո՛նէ մեր կողմէ:

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 29/11 ՄԱՅԻՍ, 1897

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

«ՄԵԾՄ. ԱԽՊԱՐ»Ի ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐԸ

«Մեծմասյի Ախպար»ի մէջ մերթ ընդ մերթ յօդուածներ կ'հրատարակուին որք մէյ մը այլ տեսակէտով ուշագրաւ են: Հոն անկեղծօրէն կ'պատկերացուի հայ-հռոմէական մտածումը: Անկեղծութիւնն յարգելի բարեմասնութիւն մ'է մինչեւ իսկ անոնց վրայ որոց համամիտ չըլլանք: Ուստի, հետաքրքրութեամբ կ'կարդանք մեր մեծայարգ պաշտօնակցին խմբագրած կամ հիւրընկալած յօդուածները, թէպէտ մերթ ընդ մերթ վիճելի կէտեր ալ պարունակեն անոնք: Աւելի մեծ կ'ըլլայ մեր ուրախութիւն երբ հոն կ'հանդիպինք այնպիսի յօդուածի մը որոյ պարունակութիւնը ճշդիւ կ'համապատասխանէ նոյն խնդրոյ վրայ տարիներէ հետէ մեր ալ յայտնած կարծիքներուն:

«Օտարասիրութիւն» խորագրով «Մեծմասյի Ախպար»ի Ապր. 12 և 26 թիւերով հրատարակուած երկու յօդուածք ճշդիւ այս կարգէն են՝ նշա: Իր գաղափարներուն ազնուութեան և բարձրութեան համահաւասար մաքուր աշխարհաբարով մը, յարգոյ յօդուածագիրը բողոք կ'բառնայ և կ'գանգատի թէ «Օտարասիրութեան յոռի յատկութիւնն Հայ-կաթողիկէից համար գրեթէ բնական եղած է, և ոչ ոք կրնայ ուրանալ թէ այսօր մեր ընտանեկան յարկերուն տակ, ընկերութեանց մէջ, թողլով մեր մայրենի և ազգային լեզուն, նախամեծար կ'համարինք օտար և եւրոպական լեզուներ գործածել, և այսպէս ընողները միայն անուս և հայերէնի անտեղեակներ չեն, այլ վարժարաններու, վանքերու մէջ ուսմունք և կրթութիւն առած, հայերէն ուսած անձինքն են: Տեսած եմ և անշուշտ ինձ պէս շատեր տեսած և լսած են այնպիսի անձեր որ եկեղեցեաց խորհրդարաններու, վարժարաններու, տուներու մէջ և անձնական տեսակցութեան միջոցին օտար լեզուաւ կ'խօսակցին: կան բազմաթիւ ուսումնական մարդիկ, նամանաւանդ երիտասարդներ և վարժարան տեսած կիներ և օրիորդներ որ գաղղիերէն, յունարէն կամ ուրիշ օտար լեզու գործածելն իրենց համար պատիւ, փառք կ'կարծեն:»

Մեր հայ-հռոմէական ազգակցին գանգատը դժբախտաբար չա՛տ արդար է: Քանի՜ քանի անգամներ հայ մամլոյն մէջ այս մասին բողոքներ եղած և յորդորներ կարդացուած են, բայց օգուտ չեն ունեցած: Պօլսոյ Առաքելոյն խօսքերն ո՛րչափ կ'ազդէին Գաղատացիներուն, հայ մամլոյն դիտողութիւնները ալ այնքան միայն կրցած են ազդել: Անոնք որոց կ'ուղղուէին այս յորդորներ՝ կարծես աւելի յամառեցան, ու մինչեւ իսկ իրենց ցեղային ինքնութիւնն անտեսելու կամ անգիտանալու երեւոյթ առին իրենց վարմունքին: Մտէ՛ք անոնց կարգ մ'ընտանիքներու մէջ, և բաց ի հայերէն, հայալեզու, հայաթերթերէ, ամէն լեզուով թերթ կ'գտնէք: Իրաւ է որ հայերէնի մշակութեան համար Մխիթարեան երկու վանքերն անհուն ճիգ թափած են: Իրաւ է որ մեր հայ-հռոմէական եղբայրներուն մէջ քաջ հայագէտներ ամէն ժամանակ եղած են և կան, բայց ադով հայ լեզուն իսկ ժողովրդականութիւն ստացած չէ իրենց մէջ: Մինչեւ իսկ Ազգին մեծամասնութիւնը քննադատուած է թէ «Հայ-կաթոլիկաց դէմ հալածանք յարուցանելով ժամանակաւ, հայ լեզուն խորթ երեւցուցեր են անոնց»:—Ենթադրելով որ հիմ մ'ունենար այս անտեղի ամբաստանութիւն, դարձեալ այն եղելութիւններէ ի վեր երեք սերունդ անցած և այն կռիւներ մոռցուած ըլլալով, ի՞նչ պատճառ կար ազգային լեզուն մշակելու, չարծարծելու, չժողովրդականացնելու ազգային մեծամասնութենէն բաժնուած հատուածին մէջ:—Այս հարցման պատասխանը մեք ինքնին տալ պատշաճ չենք դատեր, բայց անսուտ իրողութիւնը կայ և կ'մնայ թէ մինչ մեր հայ-բողոքական եղբարք շատ լաւ հայերէն կ'խօսին ու կ'գրեն և հայ թերթեր ու գիրքեր միշտ կ'կարդան, սկսեալ հայերէն Ս. Գիրքէն, մեր հայ-հռոմէական ազգայիններու մեծամասնութեան մէջ, թէ՛ հոս թէ գաւառներուն մէջ, հայերէնը շատ հեռի է նոյնքան գործածական ըլլալէ: Հայ գրավաճառներն, հայ լրագրապետները պատրաստ են ի հաստատութիւն կարգ մը շահեկան իրողութիւններ ի մէջ բերելու: Եւ հայ-հռոմէական Պատրիարքարանի հետ այնքան սերտ յարաբերութեան մէջ գտնուող մեր յարգոյ և իրազեկ պաշտօնակիցն եւս նոյնն իր լեզուով կ'հաստատէ:

«Ազգի մ'ը լեզուն իր ազգութեան առաջին յատկանիշն է: ազգ մը՝ եթէ կ'ուզէ իր ազգութիւնը պահել՝ անհրաժեշտ պարտաւոր է իր լեզուն ալ պահպանել, ըստ տեղւոյն գործածել և զայն՝ ոչ թէ իբր անպիտան իր մը, նախատելի բան մը համարել, այլ ընդհակառակն ամէն առթի մէջ անով պարծենալ քանի որ մայրենի և Ազգ. լեզուն է, և այնչափ դարերէ ի վեր իբր աւանդ, իբր յատկանիշ իր ազգութեան պահուած է: Ո՛րչափ Ասորիներ, Քաղդէացիներ և վերջին ատեններս Պուլկարներ և Յոյներ կ'տեսնենք որ մեզ նման կաթողիկէ կրօնի անհատներն ըլլալով հանդերձ, երբեք չեն ամչնար իրենց մայրենի լեզուն գործածելէ: Ի՞նչ է պատճառն ուրեմն մեր մէջ այն օտարասիրութեան որ լեզունիս անգամ մոռցնել կուտայ . . .»:

Իր Բ. յօդուածով ալ կ'ձաղկէ ընտանեկան, ամուսնական և ուրիշ յարաբերութեանց մասին հայ-հռոմէական ազգայնոց մէջ մուտ գտած օտարասիրութիւնն, անոնց խնամութիւնն օտարներու հետ, յամենայնի Եւրոպացիներու նմանելու չափազանցութիւնն, ևլն. պակասութիւններ որոցմէ մեք եւս զերծ չենք Կ. Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ, պէտք է ցաւօք խոստովանինք, թէպէտ ո՛չ այն աստիճան: Շա՛տ իրաւամբ կ'յիշէ յարգոյ յօդուածագիրը թէ ահա այս օտարասիրութիւնն եղած է պատճառ Ասորւոյ և Լեհաստանի մէջ շատ մը Հայերու օտարանալուն, նախ Ազգ. Եկեղեցիէն և յետոյ նոյն իսկ ազգութենէն: Ջերմեռանդ կաթոլիկներուն կ'յիշեցնէ թէ այս օտարասիրութիւն նոյն իսկ Հռոմայ Պապին հաճելի չէ. զի սա պատուիրած է որ ամէնուրեք ազգային լեզուն, սովորութիւններն, աւանդութիւններն և ծէսերն յարգուին, և լատին կիներ իրենց հայ-հռոմէական ամուսիններուն ծէսերուն և աւանդութիւններուն հետեւին, անոնց եկեղեցին մէջ մնալով, ևն:

Բացառապէս հաճոյք կ'պատճառէ մեզ այս ողջամիտ հայեացքները կարդալ այնպիսի թերթի մը մէջ որոյ դրուածները մեր դրածներէն աւելի լսելի կրնան ըլլալ մեր հայ-հռոմէական ազգայիններուն մէջ: Իմացական մշակութեան և լուսաւորութեան բարեդէպ նշան մը կ'համարինք որ նաեւ հայ-հռոմէական թերթի մը մէջ այսպիսի ուղիղ հայեացքներ պարզուին, և կ'յուսանք որ հայ-հռոմէական մամուլն, իր լրագրերով թէ հանդէսներով, անոնց արձագանգ պիտի տայ, և կղերն ալ իր վրայ ծանրացող նուիրական պաշտօն մը կատարելու այլ եւս պիտի չթերանայ: Չի բաւեր որ կղերն ինք ոսկեդարեան գրաբարը մշակած ըլլայ Մխիթարեանց քով: Կ'պատշաճի որ ազգային լեզուն և ազգային աւանդութիւնները գործնականապէս սիրցնէ իր հօտին, և անճահ անհարկի օտարութիւններէ ետ կեցնէ զայն:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՍԱԼԱՄԻՆԻ ՆԱՒԱՄԱՐՏԸ

Թերմոպիլէի կամ ցամաքային պաշտպանութեան մէջ Սպարտացիք էին որ անմահ անուն ու փառք վաստկեցան, շնորհիւ Լէոնիդասի ու իր անձնուրաց գնդին, որ բառին բուն նշանակութեամբ դիւցազնական դիմադրութիւն ըրին իրենցմէ քանի մը հազար անգամ բազմաթիւ թշնամիներուն, և տառական ճշդութեամբ գործադրելով սպարտական օրէնքն որ կ'հրամայէր «յաղթել կամ մեռնիլ»: Եփիալտէսի մատնութեան երեսէն Թերմոպիլէի առումէն ետքն իսկ չնահանջեցին; այլ մեռան պատերազմի դաշտին վրայ փառաւոր մահուամբ, անհունապէս սուղ ծախելով իրենց կեանքը, զի 20 հազար Պարսիկ գետին փռած էին, որոց մէջ էին նոյն իսկ Քսերքսէսի երկու եղբայրներն և բազմաթիւ երեւելի իշխաններ: Իսկ երբ կարգը ծովային պաշտպանութեան կ'ուգայ, այն ատեն Աթենացիներն են որ առաջնութեան դերը կ'ստանձնեն, ըստ որում բուն իրենց տարրին մէջ է որ կ'գործեն: Եւ մանաւանդ այնքան կենսական ու կարեւոր կ'դառնար այս ծառայութիւնն, որքան ստոյգ է թէ վերջին ու մէկ հատիկ միջոցն այդ մնացած էր, քանի որ Թերմոպիլէի առումէն ու բոլոր երկրին քարուքանդ և հրայրեաց աւերումէն զկնի այլ եւս ցամաքային դիմադրութեան ու պատերազմի ո՛և է հնար ու կարելիութիւն մնացած չէր:

Բայց, Քսերքսէսի նաւային ոյժն ալ ցամաքայինէն ոչ ինչ պակաս էր, կ'ըսեն հելլէն պատմիչք, զի 1200 մարտանաւ և 3000 բեռնաբարձ նաւեր ունէր, որոց մէջ կէս միլիոն մարդ կար(*), որոնք Ասիոյ Ներսէսէն, Պարսկաստանէն, Մարաստանէն, Ասորեստանէն կամ Վերին Ասիոյ տափաստաններէն բերուած մարդիկ չէին որ ծովային պատերազմի անփորձ ու անվարժ լինէին, այլ ամենամեծ մասամբ Փիւնիկեցի, Եգիպտացի, և Արքիպեղագոսի ու Միջերկրականի, ինչպէս և Սեւ ծովու եզերաբնակ ժողովուրդներէն էին, նոյն իսկ շատ ալ կղզեցի Յոյներէն, որք կամայ կամ ակամայ զինուորած էին Արքայից արքային անհամար նաւերուն մէջ. քանի որ արդէն ըսինք թէ Քսերքսէսի աշխարհախումբ բանակին ի տես՝ բաց ի Աթենացիներէն ու Սպարտացիներէն, մնացեալ Յոյն ժողովուրդները մեծ մասամբ անոր կո՛ղմն անցած էին: Ուստի, ցամաքին վրայ ամէն բան կորսնցնելէն վերջ նաւամարտի գաղափարն անգամ այնքան քաջալերական չէր, մանաւանդ Սպարտացւոց և ընդհանուր Պեղոպոնէսցւոց որք տեսնելով թէ պարանոցէն վեր եղող բոլոր երկիրն աւրուած լմնցած էր արդէն, որով Աթենացիք ու առհասարակ Ատտիկեցիք կորսնցնելու այլ եւս բան չունէին, կ'խորհէին գոնէ պարանոցի հարաւակողմն այսինքն իրենց բնիկ հայրենիքը փրկել եթէ հնար է: Հետեւաբար կ'ցանկային որ պաշտպանութեան բոլոր զօրութիւնն իրենց երկրին (Մորայի) վրայ կեդրոնանար իբրեւ վերջին ապաստան Ելլադայի փրկութեան: Ատոր համար երբ բոլոր զօրավարները Լէոնիդասի մահէն ու անոր յաջորդող աղէտներէն զկնի խորհուրդ գումարեցին իրենց ընելիքն որոշելու, Սպարտացիներն առաջարկեցին Պեղոպոնէսս քաշուիլ ու Կորնթոսի պարանոցն ամրացնելով՝ զայն ընել իրենց պաշտպանութեան միակ գիծ:

Մէկ հատիկ միջոց էր ադիկա արդարեւ, եթէ, առաջին, Աթէնքը սրբուիլ ուզէր աշխարհի տեսարանին վրայէն, երկրորդ, եթէ Քսերքսէս այնքան ահաւոր նաւատորմիղ մը չունենար, որով կարող լինէր պաշարել բովանդակ Պեղոպոնէսեան, եւ եթէ ոչ զօրք հանել հոն, գէթ պաշարել ամէն կողմէն ու սովամահ ընել: Բայց ո՛չ առաջին թէութիւնը կարելի էր և ոչ երկրորդն անկարելի. մանաւանդ առաջինն երբեք ընդունելի չէր, զի ճիշդ այն ատենն էր որ կ'ապրէին Աթէնքի այն երկու մեծ զաւակներն, որոնք իր փառքն երկինք բարձրացուցին և իբր 25 դարէ ի վեր դեռ կենդանի են կարծես. այն է Արիստիդէս և Թեմիստոկլէս որք ոչ թէ չէին կրնար ընդունիլ երբեք Աթէնքի աշխարհէս ջնջուելու գաղափարն, այլ գիտէին թէ առանց Աթէնքի Յունաստան չէր կրնար ըլլալ եւ ոչ առանց անոր փրկուիլ, և զի Աթէնքի բոլոր ոյժը ծովու վրայ կ'կայանար, պնդեցին թէ պատերազմը ծովու վրայ պէտք է փոխադրել, համոզուած լինելով թէ հաստատ տարրին (հողին) վրայ թուոյ առաւելութեամբ յաղթող թշնամին հեղուկ տարրին վրայ պիտի յաղթուէր դարձեալ միեւնոյն պատճառաւ: Եւ թէպէտ այդ երկու անձնաւորութիւնները միշտ իրարու ոսոխ եղած էին՝ լինելով Աթէնքը բաժնող երկու կուսակցութեանց պարագլուխներ, Արիստիդէս հանրավարականաց, Թեմիստոկլէս ռամկավարականաց, եւ նոյն իսկ վերջինն աքսորել տուած էր զառաջինը, բայց հայրենեաց այդ մեծ վտանգին ատեն ամէն ոխ ու քէն մոռցած ձեռք ձեռքի տուած էին անոր փրկութեան համար աշխատելու, զի ճիշդ նոյն միջոցներն Արիստիդէս աքսորէն վերադառնալով՝ գումարուած պատերազմական ատեանին ներկայացաւ և Թեմիստոկլէսին ըսաւ. «Միշտ մրցող լինինք, բայց ցոյց տանք թէ ո՛վ աւելի եռանդով կը մրցի հայրենեաց փրկութեան համար»: Ու միեւնոյն զօրութեամբ ոյժ տուաւ Թեմիստոկլէսի կարծեաց որ էր Սալամինէ կղզին մօտ անձուկ նեղուցին մէջ նաւային ճակատ մը տալ Պարսից դէմ, զի համոզուած էր որ այդ նեղ անցքին մէջ անոնց անհուն նաւատորմիղը շարժելու դիւրութիւն չունենալով՝ թուոյ առաւելութիւնն անօգուտ և թերեւս վնասակար իսկ լինէր իրենց, քանի որ տեղւոյն անձկութենէն կրնային իրար ընդհարիլ և զիրար ընկղմել կամ իրարու արգելք հանդիսանալ: Թող որ եթէ անգամ մը դաշնակիցները ձգէին հեռանային, և իւրաքանչիւր ոք իր երկիրն ու քաղաքը միայն մտածէր, հասարակաց փրկութեան գործն խափանուէր կ'վտանգուէր: Ուստի գերմարդկային ճարտասանութիւն, ճիգ ու աշխատութիւն կ'թափէր Թեմիստոկլէս համոզելու Սպարտացիներն ու բոլոր դաշնակիցներն իր գաղափարին յարելու: Արիստիդէս՝ որոյ արդար մականունը դարերու խաւերէն թափանցելով լուսափայլ կ'ճառագայթէ մինչեւ ցայսօր, ճիշդ ժամանակին հասած էր ոյժ տալու իր մրցակցին խելացի, իմաստուն և փրկարար խորհուրդին, բայց հակառակորդաց ընդդիմութիւնն այնքան խիստ էր, և վիճաբանութիւնն այնքան տաքցաւ որ Սպարտացւոց ծովապետն Եւրիբիադէս սոսկալի բարկութեամբ գաւազանը վերցուց Թեմիստոկլէսի գլխուն զարնելու: «Զա՛րկ, ըսաւ պաղարիւնութեամբ Աթէնքի պատուիրակն ու ախոյեանն, զա՛րկ, բայց մտիկ ըրէ»: Սակայն ոչ ոք մտիկ կ'ընէր իրեն, և մինչեւ անգամ հակառակորդներէն մին գոչեց ժողովին մէջ, «ի՞նչ կարեւորութիւն կուտաք և կ'վիճաբանիք այս մարդուն հետ որ այլ եւս հայրենիք չունի»: —Ակնարկելով Աթէնքի այրումն և հիմնայատակ կործանումը: —«Մեր հայրենի՞քը, պոռաց անդիէն Թեմիստոկլէս, մեր հայրենիքն ահա հոս է, այս երկու հարիւր նաւերուն մէջ, որոնք պատրաստ են ընդհանուր Յունաստանի ազատութեան համար կռուելու, եթէ Յունաստան ուզէ. եթէ ոչ, կ'առնենք մեր ընտանիքներն և դէպ յԻտալիա կ'նաւենք»: Այս ազդեցիկ խօսքն ու սպառնալիքն ահեղ տպաւորութիւն մ'ըրաւ բոլոր միւս զօրավարներուն վրայ, բայց դեռ չէին համոզուած:

⁂ Այն ատեն յանդուգն և միանգամայն խորամանկ հնարք մը բանեցուց Աթենացի զօրավարը, վասն զի վախցաւ թէ մի գուցէ Պեղոպոնէսցիք թողուն հեռանան գիշերանց: Գաղտնապէս մարդ ղրկեց Քսերքսէսի իմացնելու իբրեւ բարեկամ թէ «Յոյները մտադիր են փախչիլ Սալամինէի ծոցէն, հասիր շուտով, պաշարէ զիրենք, ու մէկ հարուածով պատերազմը լմնցուր»: Ասիոյ մեծափառ թէ ինքնակալն որ Եփիալտէսի օրինակէն այնքան դիւրին կ'համարէր մատնութիւնն, իր ամբարտաւան յիմարութեան մէջ հաւատաց անմիջապէս Թեմիստոկլէսի կեղծ լրատուութեան, և աճապարեց իր անթիւ նաւերով Յունաց նաւատորմին վրայ գալ Սալամինէի ծոցին մէջ զայն պաշարելու յուսալով: Թեմիստոկլէսի ուզածն ալ այդ էր, զի Սպարտացիք եւ այլ դաշնակիցներ չէին կրնար ձգել հեռանալ այլ եւս, այլ պիտի ստիպուէին ճակատամարտն ընդունելու: Եւ ճիշդ այդպէս եղաւ, ու Սալամինէի աշխարհահռչակ նաւամարտը տեղի ունեցաւ Յունաց իբր 300 և Պարսից իբր 1200 նաւերուն միջեւ, որ թուոյ կողմանէ աշխարհի առաջին մեծ ծովամարտն է:

Քսերքսէս վստահ իր յաղթութեան վրայ բարձր լերան մը վրայ ելած կը դիտէր կռիւն, որ աղետալի եղաւ իրեն համար, զի տեղւոյն անձկութիւնը չէր ներեր իր այնքան նաւերուն՝ որք ընդհանրապէս խոշոր ու վիթխարի էին՝ ազատօրէն շարժիլ ու գործ տեսնել, այլ աւելի իրարու արգելք ու խափանարար կ'ըլլային, մինչ Յունաց փոքր ու թեթեւ նաւերն որոց կ'բաւէր ծոցին տարածութիւնը, ձուկի նման կը շարժէին հանգիստ ու մանաւանդ աքիչներ նետելով թշնամւոյն նաւերուն՝ կ'կարթէին զանոնք և կ'ընկղմէին, կամ նաւաստիները կ'ջարդէին, որով սոսկալի շփոթութիւն ու խառնակութիւն ինկաւ Պարսից մէջ, մանաւանդ երբ իրենց ծովապետն ալ զարնուելով մեռաւ: Այն ատեն պարտութիւնը կատարեալ եղաւ և փախուստն ընդհանուր: Քսերքսէս յուսահատութեամբ և կատաղութեամբ կ'դիտէր իր ձախողուածը, մինչ ծովը կ'ծածկուէր իրեններուն դիակներով և կ'լեցուէր իր նաւերով: Այդ բոլոր շփոթութեան մէջ միայն Կարիոյ Արտեմիս թագուհին քաջութիւն մ'ըրաւ որ իր գովեստին արժանացաւ: Մինչ Յոյն նաւ մը զայն կ'հալածէր, նա տեսնելով որ ազատելու ճար չկայ, յունական դրօշակ մը բացաւ և Պարսիկ նաւու մը վրայ խոյանալով ընկղմեց զայն: Հալածող Յոյն նաւը կարծելով թէ բարեկամ մը կ'հալածէ սխալմամբ, ետ կեցաւ հետապնդութենէ: Այն ատեն Քսերքսէս հիացած գոչեց՝ կարծելով թէ Արտեմիս թագուհին Յոյն նաւ մ'ընկղմած էր. «Այսօր կիներ էրիկ մարդերու պէս կ'կռուին, իսկ մարդիկ՝ կիներու պէս»:

Այս ճակատամարտէն յետոյ, որ տեղի ունեցաւ Քրիստոսէ առաջ 480 տարւոյն հոկտեմբեր 2ին, Թեմիստոկլէս իր կեղծ բարեկամութեան նոր ապացոյց մ'ուզելով տալ Քսերքսէսի, լուր խրկեց իրեն թէ Յոյները մտադիր են Դարդանէլի վրայ իր շինել տուած կամուրջը կործանել ու զինքն Եւրոպա արգիլել: Երկուքուկէս միլիոն և աւելի զօրքով Ելլեսպոնտոսի և Հիւսիսային Յունաստանէն մինչ Ոլիմպոս և Ոթրիս եկող թագաւորն, որ 200 նաւ միայն կորսուած էր այդ պատերազմին մէջ և դեռ անհուն ուժեր ունէր իր տրամադրութեան ներքեւ եւրոպական ցամաքին վրայ, այդ պարտութեան ազդեցութենէն այնքան լքած էր որ Թեմիստոկլէսի հաղորդած լուրէն բոլորովին սարսափահար եղած, աճապարեց ետ դառնալ, ու իրօք կամուրջը կործանուած գտնելով—հովերէ սակայն և ոչ Յոյներէ — աւանդաբար կ'ըսուի թէ ձկնորսի նաւակով մը Ասիա անցաւ յանձնաօժա, և չունին իր մայրաքաղաքն առաւ 45 օրէն, ճամբուն վրայ թողլով մարդկային արարածներու անհամար դիակները:

⁂ Իսկ պատերազմը շարունակելու համար 300 հազար զօրաց բանակ մը թողուց իր քեռայր Մարդոնիոսին որ Դարեհի առաջին արշաւանքին անյաջող հրամանատարն էր: Բայց թէ այդ բանակին գլուխն ի՛նչ եկաւ և Մարակոնի պատերազմն ի՛նչ վերջ ունեցաւ, կ'տեսնենք յաջորդ յօդուածին մէջ: Մ. ՆԱԹ.

(*).—Եթէ Անգլիոյ և Ֆրանսայի զրահապատ թէ փայտաշէն բոլոր մեծ և փոքր մարտանաւերն իրարու քով շարենք, դարձեալ 500,000 նաւազ չեն ունենար: Չէ՞ մի որ այս ալ հելլէն հին պատմիչներուն սիրական չափազանցութիւններէն մին է: Ծ. ԽՄԲ.

Ի ԿՈՎԿԱՍ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ԲԱԹՈՒՄ, 18 Ապրիլ 97.

Վերջին պատերազմէն կ'սկսի մեծնալ այս քաղաքն և իր դիրքին շնորհիւ կ'դառնայ կարեւորագոյն նաւահանգիստ մը. երկաթուղին կ'միացնէ անմիջապէս Թիֆլիզ—Բագու գծին Բաթումի և այս միջոցաւ Բագուի քարիւղին սպառիչ կեդրոնը կ'դառնայ Բաթում: Քարափներն հրաշալի ճարտարութեամբ և քիչ ժամանակի մէջ կ'շինուին և մինչեւ այսօր դեռ կ'ընդարձակուին. աշխարհի ամէն կողմերէն հօյակապ շոգենաւեր ամէն օր կ'հասնին հոս և անկուշտ կերպով կ'լեցուին ու կ'մեկնին: Քարիւղն երկաթ փողերու մէջէ գործարաններէն ի նաւ կը թափի գետակներու նման. շատեր ալ, ինչպէս Պոլիս եկածները, թիթեղեայ ամաններով և սնտուկներով կ'բեռնաւորուին: Քարիւղն յատուկ վակոններով Բագուէն տեղւոյս գործարանները փոխադրուելով՝ հոս կ'պատրաստուի ամենայն ինչ, և այդ գործարանները կ'աշխատին հազարաւոր թշուառներ: Բաթումի ոգեւորութեան մեծագոյն պատճառը քարիւղի գործն է. բազմամարդութիւնը, նաւերու բազմութիւնն, երկաթուղւոյ գոյութիւնն, եւայլն ասոնք ամէնը քարիւղի շնորհիւ են:

Բաթումի տեղը կարծես ծովէ ցամաք կամ մակընթացութեամբ ծովէն ցամաքին նուէրուած գետին մ'է, չեմ դժուարանար հաւատալու աւանդութեան մը որ կ'ըսէ թէ ժամանակին մինչեւ լերանց ստորոտը ծով եղած է։ Ո'ւր որ Չէն 4 կանգունաչափ փորես, ջուր պիտի գտնես, սակաւին բազմաթիւ ճահիճներ կան եւ կառավարութիւնն անխոնջ ջանքերով քամել տալ րէ ի վեր դեռ չէ կրցած բոլորն ալ ցամքեցնել։ Այդ ճահիճներն օդը չափազանց կ'ապականեն եւ Բաթումի քրոնան տարուան մէջ զգալապէս օդային փոփոխութիւն կրած է և կ'հաւատանք թէ չնորհիւ հզօր ջանքերու եւ մաքրութեան քիչ ժամանակէն աւելի եւս կ'մաքրուի. մանաւանդ այս տարի արտակարգ ջանք և գոհողութիւն կըլլայ կառավարութեան կողմէ քաղաքէն դուրս գտնուած ճահիճներ հողերը չորցնելու եւ լեցնելու համար։ Բաթումի պատերազմէն յետոյ պատրաստուած յատակագծի մը համաձայն ուղիղ և լայն պողոտաներով օժտուած է այժմ, ամէնէն նեղ փողոցը Պոլսոյ Պապը Ալի փողոցին լայնութիւնն ունի։ Բաթումի ջուրը լաւ է։ Սեւ ծովի ափականն ափանց վրայ իր նմանը չունի եւ կ'մրցի Պոլսոյ լաւ ջուրերուն հետ։

* * Բաթումի ժողովրդեան մէջ ընթացիկ լեզուներն են՝ Ռուսերէն, Հայերէն և քիչ մ'ալ Թուրքերէն. Վրացերէնը Վրացիք կ'խօսին միայն։ Ապրուստն հեշտ է հոս և ուտելիքն աժան. Թէյ և շաքարը միայն սուղ են, շաքարի հոխան գրեթէ 5 ղրշ։ Իսկ տուներու վարձքին գալով, Տաճկաստանէն բազմաթիւ գաղթական եկած ըլլալով, չափազանց սուղ են, երեք սենեակով փոքրիկ տուն մ'ամսական 20 րուպլի, այսինքն՝ 250 ղրշ.ի հազիւ կրնայ վարձուիլ։ Ձմեռը թեթեւ, ամառը տաք, և անձրեւը շատ է. սակայն ցեխ բնաւ չունի կրնամք ըսել, աւազուտ և փողոցները սալայատակ շինուած ըլլալուն պատճառաւ։ Հոս եւ ամառը գիւղագնացութիւնն ընդունուած է և շատ զուարճալի են գիւղերը. լեռ, անտառ, պարտէզ և հիանալի տեսարան, ազնիւ ջուր և օդ. ասոնք են որ կ'հրապուրեն բարեկեցիկները։

* * Բաթում ունի ընդարձակ ծովահայեաց հասարակաց պարտէզ մը որ կառավարական խնամքներով բարեզարդ զբօսավայր մ'է ամէն դասակարգի ժողովրդեան համար. մուտք չունի, ճեմել, նստիլ, և Բնութեան պարգեւներն, օդ, տեսարան և այլն ազատ վայելել՝ ամէն մարդու համար կարելի է. աշխարհի ամէն կողմերէն ամէն տեսակ ծառեր և բոյսեր մշակուած են և ինչ մեծ մխիթարութիւն ու սփոփանք մ'է, Թշուառին, աղքատին, վշտացեալին, տարագրին և գաղթականին համար հոն նստարաններուն վրայ նստած չունեցածն մոռնալ, հիանալ Բնութեան սքանչելեաց վրայ և յիշել աւելի անբախտները։ Սեւ ծովը հպարտ կերպով տարածուած քու առջեւ կ'յիշեցնէ քեզ իր ձախ թեւին վրայ գտնուած աշխարհներն ու քեզ նմանները, և եթէ գաղթական մ'ես, կարօտցած եղբայրներդ։ Շ.

ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Մեր նախնիք հոգւոյ զաւակներն հանդերձեալին մէջ իրենց առջեւէն գացող լապտերներ նկատելով, երբ լսէին թէ անտէրներ կան, կ'որդեգրէին, իրենց հարազատներուն հաւասար կ'սիրէին և կ'աշխատէին որ անոնց սիրտը չկոտրեն։ Իբրեւ աստուածպաշտին աւանդ կ'պահէին։ Մեռած ատեննին ալ կտակներ ընելով՝ չէին զրկեր ժառանգական իրաւունքէ։ Այժմ մենք այդ հնամաքը չունենալէ զատ, ականատես ըլլալով հանդերձ հազարաւոր որբերու կացութեան, չենք կարեկցիր անոնց, մինչդեռ անձնուէրներ իրենց անձն իսկ վտանգի ենթարկելով՝ հրդեհի և ուրիշ փորձանքներու ատեն կեանքեր կ'ազատեն։ Թէև ունեցանք բարեսէրներ, սակայն թուով շատ քիչ են բաղդատմամբ կարօտեալներու։ Մեր անտարբերութիւնը մասամբ կ'արդարանայ, զի ցարդ անհաւատալի կուգայ երբ կ'լսենք թէ ցուրտէ և անօթութենէ մեռնողներ կան։ Տնտեսական տագնապէ չնեղուողներու համար, այն համոզումն ունիմ թէ՝ ոչ միայն հարուստներ ու անզաւակներ, մինչեւ իսկ օրն օրին ապրող ծնողքներ մէյմէկ որբ կրնան պահել, որովհետեւ իրեններուն ծախքով ան ալ կ'ապրի, մանաւանդ գաւառական սա համոզումն ալ ունինք որ «Աստուած անոր ալ բաժինը կ'ուտայ»։

Եթէ բազմամարդ քաղաքներ որք փսոս մը չեն կրած, ինչպէս Էտիրնէ, որ արդէն մտադիր է, Իզմիր, Պանտրմա, Պալըքէսէր, Աֆիոն-Գարահիսար, Պրուսա, Իզմիտ, Ատաբազար, Մալկարա, Ռոտոսդօ եւայլն ընկերութիւններ կազմուէին, ժողովրդեան աջակցութեամբ իրենց որբանոցներն ունենան, գէթ 50-ական որբ պատսպարելու վիճակին մէջ, և այսպէս 20 քաղաք ունենանք, ինչ որ հաւանական է, 1000 որբ մէկէն տեղաւորուած պիտի ըլլան. այս գործն ալ կ'յանձնարարեմ երիտասարդուհիներու և երիտասարդներու, որք աւելի կորով պէտք է ունենան քան իրենց հայրերն ու մայրերը. գալով հայրերու և մայրերու, անոնք ալ կատարելիք պարտականութիւն մ'ունին որդեգրութեան մասին, և այն ատեն է որ, այսպէս ձեռք ձեռքի տալով՝ մեր սրտէն մեծ հոգ մը վերցուցած պիտի ըլլանք։

Գիտնալով որ մարդկութիւնը մեր վրայ պարտք կ'դնէ օգնել նմաններու, ատեննէ որ աշխատինք ժամառաջ օգնել մերիններուն, որպէսզի խղճերնիս հանգարտ ըլլայ՝ միջոցներ ցոյց տալէ աւելի, բարի կամեցողութիւն կ'խնդրեմ, միջոցը ինքնին կուգայ, անգամ մ'որ կամեցողութիւն ունենանք։ Այս մասին քաղաքիս մէջ յօժարութիւններ կ'նշմարուին, յաջողութիւն կ'մաղթեմ, և կ'փափաքիմ որ իւրաքանչիւր օրինակ առնելով՝ աւելի աղէկն ընելու աշխատինք։

Ռոտոսդօ Գ. Խ. Եղլըղեան

ԱԶԳ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Կարծեմ ա'լ վերջ գտած պիտի ըլլան Ազգ. լրագրաց մէջ տեսնուած և գրեթէ միեւնոյն աղբիւրէ բղխած գրութիւնք, որք եկան յանդգեցան սա եզրակացութեան թէ «Ա. Պոլսեցիք պէտք եղածին պէս՝ ոչ թէ մէկ, այլ երկու Առաջնորդ կրնան պահել»։ Հիմա ինծի ուրիշ բան չի մնար՝ այլ միայն մաղթել ու սպասել որ հաստատուի գործնականապէս՝ ինչ որ բռնեցաւ գրաւորապէս։ Եթէ երբեք Ա. Պոլսեցիք կարենան Առաջնորդը պահել պէտք եղածին պէս, ես սիրով ետ պիտի առնեմ ինչ որ գրեցի, և շատ երջանիկ ու բարեբախտ պիտի զգամ ինքզինքս՝ գրգիռ տուած, եռանդ յառաջ բերած ըլլալուս, և ազգային նախանձախնդրութեամբ՝ Առաջնորդը քսան տարուան մէջ պահուածէն տարբեր՝ և իր դիրքին արժանի կերպով նայել տալու պատճառ լինելուս համար։ Կ. ԲԱՆԹԻԿ

Էրփրնէ, 23 Ապր.

ՏՈՔԹՈՐ
ՀՐԱՆՏ Գ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիշատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատելֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ Թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—4 (ըստ Ե.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐԱՑ մէջ հրատարակուած է հետեւեալ հեռագիրը. — Լարիսա, 28 ապրիլ. —Կայս. բանակը Ֆարսալայէն ճամբայ ելաւ երկու թեւի վրայ և դէպ ի Տոմոքոս ու Ալմիրոս կ'յառաջանայ՝ Վաղը ճակատամարտ մը անհրաժեշտ է։

ՀԵԼԼԷՆ ԳԵՐԻՆԵՐ. — Երէկ գիշեր յատուկ կառախումբով Մաքրիգիւղ ժամանեցին հարիւր յիսուն եւ ութ հելլէն պատերազմական գերիներ, որք անմիջապէս Նաւամատոյց տարուելով անկից շոգենաւով Սելիմիյէի զօրանոցը փոխադրուեցան։

ՊՈՒԽՐԷՇԷՆ մայիս 10 թուով հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Ռումանիոյ կառավարութիւնը պիտի չընդունի Կ. Պոլսէն հեռացուած հելլէն հպատակները։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.—Լարիսայի մէջ 300 անկողիննոց զինուորական հիւանդանոց մը պիտի հաստատուի։ Պէտք եղած դեղերն ու գոյքերն անմիջապէս պիտի ղրկուին Սպարապետի Դրան կողմէ։ Հայտար Փաշայի, Մալթեբէի ու Պէյլէրպէյի հիւանդանոցներէն զինուորական քանի բժիշկ բանակը պիտի ղրկուին։

ՌՈՒՍԻՈՅ Էլիզապէթ մեծ դքսուհին Կարմիր Խաչի ընկերութեան շարժուն հիւանդանոց մը կազմած է որ Ելասոնա պիտի ղրկուի։ Դքսուհին ինք պիտի հոգայ ամբողջ ծախքը։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—Ըստ օրինի Խըտրէլէզի հինգերորդ օրը կ'կատարուի զինուորագրութեան տարեկան վիճակի գործողութիւնը, սակայն այս տարի, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, այս գործողութիւն յետաձգուած է ցնոր անօրէնութիւն։

ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ Կարմիր Խաչի ընկերութեան կողմէ ղրկուած բժիշկներն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ օտար ազգանաց մաքսատան պաշտօնեայք, մէկ քանի վաճառականք և նոյն մաքսատան բեռնակիրք տասն հազար ղրուշ հանգանակեցին և այս գումարով զանազան ճերմակեղէն, վիրակապ, ծխախոտ, թաշկինակ և այլն գնելով նուիրեցին Կ. Պոլիս բերուած օսմ. վիրաւոր զինուորաց։

ԷՏՀԷՄ ՓԱՇԱՅԻ յանձնարարութեամբ մաքսային քննիչ Հիլմի էֆ. և Սելանիկի մաքսային տեսուչ Ճէմալ պէյ Էլասոնայի սահմանագլխոյ մաքսատան պաշտօնէից հետ անմիջապէս Վոլօ պիտի ուղեւորին։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ մէջ հրեայ տիկիններէ կազմեալ բարեգործական ընկերութիւն մը քսան ոսկի նուիրեց ի նպաստ Օսմ. վիրաւոր զօրաց։

ԽԱՍԳԵՂԻ Հրեայք իրենց վարժարանին մէջ թատերական ներկայացում մը պիտի տան՝ պատերազմի դաշտին վրայ մեռնող Օսմ. զինուորաց այրիներուն ու որբերուն ինչպէս նաեւ Կրետէի իսլամ կարօտելոց ի նպաստ։

ԹՈՐՓԻԼԱՆԱՒ.—Բէլէծիյը Տէրէօ և ուրիշ երեք թորփիլանաւ երէկ առտու Ոսկեղջիւրէն ելնելով Դարդանէլ ուղեւորեցան։

ԶՕՐԱՀԱՆԴԷՍ.—Էտհէմ փաշա վերջերս Լարիսայի մէջ մեծ զօրահանդէս մը կատարել տուաւ։

ՆՊԱՍՏՆԵՐ. —Մալխասայի յոյները 6000 և Ալաչէհրի յոյները 4280 ղրշ. նուիրեցին ի նպաստ զինուորական հաստատութեանց։ Մինչեւ հիմա իբրեւ նուէր Իզմիրի զօրանոցին յանձնուեցան 600 ձեռք հագուստ, 600 մուճակ և 700 ձի։

ԳԱՍԱՊԱՇԻ մէջ Բաղաքապետ Ըստեւան փաշայի հաստատած հիւանդանոցին բժիշկներն են Էօմէր փաշա, Ռասիմ փաշա ու Ցովհաննէս պէյ։ Մէկ քանի օրէն հիւանդանոցը պիտի բացուի։

ՕՏԵՍԱՅԷՆ երէկ Կ. Պոլիս բերուեցան 129 ձի օսմ. հեծելազօրաց համար։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՒՐՈՊԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

ԳՆԴ. ՍՄՈԼԷՆԻՑ իր առաջին յաջողութիւնները ծանուցեր է Աթէնք՝ մասնաւորաբար գնդ. Մահմուտ պէյի հրամանաց ներքեւ գտնուող Չէրքէս հեծելագունդին ետ մղուիլը (Վելեստինոյի օսմ. գրաւումէն առջի ճակատամարտներուն մէջ)։ Գնդ. Սմոլէնից անգնալ Գչ. ի ճակատամարտը տեղեկագրելով ըսեր է. «Մեր բանակն արեան մէջ կը լողար»։ Աթէնքի մէջ հանգանակութեան ձեռնարկուեր է սուր մը նուիրելու Սմոլէնիցի։

—Տէյլի Նիւզ Վոլոյէ հեռագիր մ'ստացած է թէ հելլէն նաւային զինուորք ցամաք ելեր են գրաւելու Քարիա լիճին արեւելեան եզերքին վրայ Կապուրնի կիրճն, որպէսզի զի թշնամին այդ կողմէն չյարձակի։

ՖԱՐՍԱԼԱՆ առնուելէն առաջ անոր մօտ կատարուած ճակատամարտին վրայ Աթէնքէ կ'հեռագրեն առ Թան. —Թուրքերն և հելլէնք առաջին անգամ իրարու զարնուեցան Թաթարիի առջեւ՝ Գարատաղ լերանց հարաւային արեւմտեան և Զանարը գետին հիւսիսային կողմը։ Հելլենաց շատ մը յառաջապահներ իրենց դիրքերը թողուցին։ Ֆարսալայի երկաթուղւոյ կայարանը քանդուեցաւ ռումբերէն և այս քաղաքին ու Վոլոյի միջեւ հաղորդակցութիւնք խզուեցան։ Աթէնքի հեռագրերուն նայելով, թուրքերու թիւն էր 20,000 և հելլենաց 23,000։ Գնդ. Մաքրիս կ'հրամայէր ձախ թեւին և Մավրոմիխալիս աջին։ Ամէնէն աւելի ձախ թեւն ենթակայ եղեր է յարձակման։ Գահաժառանգն ու եղբայրն անձամբ մասնակցեր են կռուին։ Առաջին ճակատամարտն աւարտելէ յետոյ Կոստանդիանոս իշխան գովեր է իր զօրքերը։ Տէյլի Թէլէկրաֆ հելլէն աղբիւրէ հետեւեալը կ'հաղորդէ այս ճակատամարտին վրայ. — «Թուրքերն այսօր Դչ. յարձակեցան հելլենաց յառաջապահներուն վրայ, որք պարտաւորուեցան ետ քաշուիլ, որովհետեւ յարձակողք բազմաթիւ էին։ Օսմ. հետեւակները քաջապէս յառաջացան, բայց կեցան։ Կորուստները տակաւին յայտնի չեն։ Հելլէնք դեռ կ'պահեն իրենց դիրքերը։ Կ'հաշուուի թէ յարձակող օսմ. զօրաց թիւն է 15,000։ Օսմ. թնդանօթները հելլէն թնդանօթներէն շատ են։ Թուրքերը ձիաւորներ ունին, բայց հելլէնք չունին։» Այս առաջին ճակատամարտին լուրն Աթէնք հասնելով, նախարարաց խորհուրդը շնորհաւորական հեռագիր մ'ուղղեր է գահաժառանգին։

ԱԹԷՆՔԷ մայիս 5 թուով մասնաւոր հեռագիրք կ'ծանուցանեն թէ Ցունաստան գտնուող իտալացի կամաւորք՝ մեծ մասամբ ընկերվարական ու անիշխանական՝ Ցունաստանի օգնելու դիտաւորութեամբ չէ որ Աթէնք գացած են այլ յեղափոխական փորձեր ընելու։ Ամիլքարէ Չիբբիանի, որուն Ցունաստանէ արտաքսուիլը ծանուցինք, շփոթութիւն մը պատրաստողներու գլուխ կեցած է եղեր։

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ՖԱՐՍԱԼԱՅԻ.—Հաւաս Ֆարսալայի ճակատամարտին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կ'ստանայ Լարիսայէ. — «Հելլէն զինուորք, որոց կ'հրամայէր Կոստանդիանոս իշխան, 20,000 էին հինգ հրետանիով։ Ճակատամարտն սկսաւ առտուն կանուխ և աւարտեցաւ գիշերը։ Հելլէնք Գարատէմիրճիի բարձունքները գրաւած էին, բայց հեռացան անկից՝ օսմ. զօրաց ճարտարօրէն ըրած կողմնակի շարժումին հետեւանքով։ Օսմ. երկու հրետանի լռեցուցին հելլենաց թնդանօթները։ Կէսօրին մօտ օսմ. հրետանիք սկսան յառաջանալ և կրակ ընել հելլէն բանակին աջ թեւին վրայ։ Օսմ. զինուորք արագօրէն կ'յառաջանային։ Սպայակոյտի Միրլիվա Սէյֆուլլահ փաշա յարձակում մ'ըրաւ մէկ քանի վաշտով, որոց մէջ ալպանիացիներ ալ կային։ Կէսօրէն երկու ժամ յետոյ օսմ. զինուորք գրաւեցին Դադարին։ Հելլէն զինուորք ընկճեալ նահանջեցին, բայց մինչեւ Ֆարսալայի կամուրջը կրակ ըրին։ Օսմ. հրետանիք կ'պաշտպանէին հետեւակաց յառաջացումը։ Վագլիի մէջ ալ հելլէնք դիմադրեցին։ Հելլէն թնդանօթ մը պայթեցաւ։ Ֆրանսայի ու Աւստրիոյ զինուորական կցորդներու ներկայութեան, որք մէկ քանի վայրկեան պատերազմի դաշտին վրայ գտնուեցան։ Կէսօրէն վեց ժամ յետոյ օսմ. հրետանիք ռմբեր նետեցին Ֆարսալայի առջեւ, մինչդեռ նոյն պահուն օսմ. հետեւակներն Էնիբէէյէսի կամուրջէն կանցնէին։ Քաղաքը կարճ կռիւէ մը յետոյ գրաւուեցաւ կէս գիշերէն ութն ժամ վերջը։ Երկու բանակներն ալ մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք սպառեցին։ Օսմ. զինուորք ունեցան 250 մեռեալ և վիրաւոր։

ՀԵԼԼԷՆ ԲԱՆԱԿԸ.— Վիեննայի լրագիրք կ'ըսեն թէ հելլէն զինուորք՝ Հրամատարութեամբ գահաժառանգին՝ Տոմոքոս քաշուեցան. նահանջը տեւեց ամբողջ գիշերը՝ մինչեւ կէս գիշերէն ինն ժամ յետոյ։ Ֆարսալայի թողուիլը լսուելով Թրիխալայի բնակիչք աճապարանօք հեռացան քաղաքէն. Օսմ. հետազօտիչներ արդէն հասած էին քաղաքին դուռը. Գնդ. Սմոլէնից, որ Ալմիրոս քաշուած էր, պիտի աշխատի միանալու բանակին ի Տոմոքոս, սակայն զօրաց պարենաւորումը հոն մեծապէս դժուար պիտի ըլլայ. Աթէնքի զինուորական սպայք ոմանք կ'կարծեն թէ Ֆարքայի կիրճը պիտի կրնայ դիւրութեամբ պաշտպանուիլ. Լարիսայէ կ'հեռագրեն թէ հելլէն բանակին նահանջն սկսեր է մայիս 7ին կէս օրէն յետոյ։ Օսմ. զինուորք առանց աճապարելու կ'յառաջանային։ Էնիբէէյէսի հիւսիսակողմը գտնուած վերջին գիւղը գրաւուեր է կէսօրէն հինգ ժամ յետոյ։ Օսմ. զինուորք ապատիրեր են գետին եզերքի պատնէշներուն։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Նշանաւոր անձնաւորութիւնք կ'հերքեն այն լուր թէ հաշտութիւնը կնքուելէ յետոյ ազգային մեծ ժողով մը պիտի գումարուի։ Զրոյց կայ թէ պատերազմական նախարար Մ. Զամատոս և ներքին գործոց նախարար Մ. Թէոդոքիս պատերազմէն յետոյ պիտի հրաժարին։ Մէկ սովորեալի շոգենաւ մը Պիրէի տարաւ 8850 կառ հրացան։ Վոլոյի բնակիչներէն հազարաւոր անձինք Պիրէոս և Աքիլլէոս գաղթեցին։ Գերման շոգենաւ մը Պիրէոս տարաւ ութսուն հազար հրացան։ Թեսալիոյ երեսփոխանք գումարում մը պիտի ունենան՝ փախստականաց օգնելու մասին խորհրդակցելու։ Արեւելեան նաւատորմին նաւապետ հրամատար Սախթուրիս Աթէնք ժամանելուն աղերսագիր մը մատուցանելով ծովային նախարարութեան խնդրեց քննիչ յանձնաժողով մը կազմել, որուն պիտի տայ իր պաշտօնավարութեան համարը։ Սախթուրիս այս քննութիւնը կատարել տալ կ'ուզէ հերքելու ծովային նախորդ նախարար Լէվիտիսի առարկութիւնները որով Սախթուրիսը կ'ամբաստանէր թէ իր հրամանները չէ գործադրած։ Թեսալիոյ բանակին կիսաքաժիններու հրամատարներն ետ կանչելու որոշումն յետաձգուեցաւ։ Շուէտացի մէկ քանի բժիշկ ու հիւանդապահ Պիրէոն ժամանեցին։ Թնդանօթաձիգ զօրաց գնդ. Վուլցօ Աթէնքի ոստիկանապետ կարգեցաւ։ Կրետէէն ետ կանչուած հելլէն սպայք այսօր Աթէնք կ'սպասուին։ Դէր-գնդ. Կոնդաս Արգոլի բանակին սպայակոյտի պետ կարգեցաւ։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. Պոլսոյ Գործակալութիւն.— ԱԹԷՆՔ, 9 մայիս.—Հելլէն զրահաւորաց հրամատար ծովակալ Սդամադէլլօ կ'հեռագրէ թէ Էտհէմ փաշա խոստացեր է հիւպատոսաց՝ պաշտպանել Վոլոյի բնակիչներն ու ստացուածքները։ Օսմ. սպարապետն առաջարկեր է հելլէն նաւատորմին խոստանալ որ օսմ. զինուորաց դէմ բան մը պիտի չընէ և հեռանալ Վոլոյի նաւահանգիստէն ու ամբարձման գիծէն անդին երթալ։ Սդամադէլլօ ընդուներ է։

ԲԱՐԻԶ, — Հավաս կ'հաւաստէ թէ հելլէն դահլիճը գրաւոր դիմում ըրած է Տէրութեանց մօտ՝ անոնց միջնորդութիւնը ձեռք բերելու։ Տէրութեանց դեսպանք իրենց միջնորդութիւնը խոստացեր են հելլէն կառավարութեան։ Գերմանիոյ ընթացքն աւելի զգուշաւոր է, զի իր դեսպանն յայտարարեր է թէ իր կառավարութենէն հրահանգի պիտի սպասէ։

ԱԹԷՆՔ. — Զէյթունի (Լամիա) բնակչաց մէջ խուճապ մը տեղի ունեցաւ. մէկ քանի բնակիչք քաղաքէն հեռացան։ Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուլուտիս յայտարարեց թէ տէրութեանց դեսպանք ո և է դիմում չեն ըրած։ Նշաններ կան թէ տէրութեանց միջեւ կարծեաց փոխանակութիւն մը տեղի ունեցեր է՝ միջնորդութեան մը համար։ Վոլոյի չէզոքութեան վրայ լուր չկայ։ Մ. Սքուլուտիս հերքեց այն լուր թէ դահլիճին մէջ անհամաձայնութիւն ծագած ըլլայ. Նախարարութիւնը պաշտօնի վրայ պիտի մնայ։

—Տոմոքոսէ կ'գրեն մայիս 8 թուականաւ թէ օսմ. հեծելազօրք նոյն օրուան առտուն մօտեցեր են Տոմոքոսի, որուն բոլոր կիրճերն այժմ գրաւուած են գահաժառանգ իշխանի բանակին կողմէ։ Բրեվեզայի կողմը ղրկուած հելլէն զինուորք ետ կանչուեցան։

ՍՈՖԻԱ.— Հելլէն ազգային գործակալութիւնն Աթէնքէ կ'հեռագրէ թէ Ցունաստան բանակցութեանց սկսած է։

Փոխանէկ. — ԼՈՆՏՈՆ.— Տէյլի Նիւզ նախարարական տագնապ մը հաւանական կ'դատէ յԱթէնք։

Աժանս Նացիօնալ. — ԱԹԷՆՔ.— Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուլուտիս յայտարարեց թէ վերջին վայրկեանին միայն պիտի ընդունի Եւրոպայի միջնորդութիւնը։ Հաշտութիւնը մօտալուտ կ'նկատուի։ Զօրավար Վասոս այսօր Աթէնք կ'սպասուի։ Ցունաստանի կողմէ տէրութեանց դեսպաններուն տրուած բերանացի ծանուցագրին իմաստը սա է.— Ցունաստան Եւրոպայի միջնորդութիւնը կ'խնդրէ։ Կ'ծանուցանէ՝ Վասոսի, 25 սպայից և հելլէն զօրաց երկու գումարտակի Կրետէէն ետ կանչուիլն. յանձն կ'առնու Միացեալ զօրքերն ալ կարճ միջոցի մէջ ետ կանչել։ Նոյնպէս թէ 400 զօրք ալ Կրետէէն ետ պիտի կանչուին։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲԱՐԻԶԻ ՀՐԴԵՀԸ

Բարիզի սոսկալի հրդեհին վրայ հետեւեալ նոր մանրամասնութիւնք տեսնուած են Բարիզի թերթերուն մէջ. — Աղէտին իրիկունը Պազարին տեղ մէկ քանի ածխացեալ գերաններ միայն կան որք տակաւին կ'մխան. գետինը ծածկուած է սեւ ցեխով, որ առաջ եկած է մոխիրէն ու ջրաններու ջուրէն։ Ուշադրութեամբ կ'քալեն այս փլատակաց մէջտեղ՝ կոխելով մարդկային մնացորդներու վրայ. Ոստիկանք շրջապատած են գետինն։ Աւերումն այնչափ կայծակի արագութեամբ եղած է, որ առաջին անգամ կարելի չէ բան մը նշմարել. բայց աւելի մօտէն դիտելով կ'երեւին ածխացեալ թեւեր, սրունքներ և իրաններ։ Տխուր սեւ տեղմին վրայ սպիտակ միակ արատները կ'կազմեն՝ ջախջախուած գանկերէ դուրս թափած ուղեղներ։ Այցելուք թախծալից դէմքով կ'շրջին, լռիկ մնջիկ. միայն ոստիկանապետն աւերեւոյթս պաղարիւն բայց խիստ դէմքով հրամաններ կուտայ։ Ներկայ են հրամատար Ռումպէն՝ նախագահին կողմէ ղրկուած և Մ. Հանոթօ ու բոլոր նախարարք։ Ժամ 5ին ջրաններն աւարտեցին իրենց գործը։ Զօրաց ջոկատ մը սպիտակ հագած և ձեռքերնին թիերով կ'յաջորդէ ջրաններուն և կ'սկսի փլատակները վերցնել։ Հիւանդանոցի կառքեր պատրաստ կ'գտնուին։ Ոստիկանապետը կ'հրամայէ իր մարդոց, որք զինուորաց պիտի օգնեն, ձեռնոցնին դնել՝ ի յարգանս մեռելոց, զօրս փլատակներու տակէն պիտի հանեն. Նախ կ'հանուին դիակաց հետ խառնուած փայտեր եւն., յետոյ կարգը կուգայ դիակներուն։ Զինուորք նախ կ'սկսին մէկ կողմ առնել չենքին խորը գտնուած փլատակաց կոյտն, որ ամէնէն բարձրն է, և ուր խեղճ զոհերը խռնուած էին կրակէն փախչելով և չենքին միջնորմերէն դուրս ելնելու համար ընդունայն ջանքէ մը յետոյ ջախջախուած էին։ Տղաքներ կան որք իրենց մարմնոյն փոքրութենէն միայն կ'ճանաչուին. մերկ են, կռնակի կամ փորի վրայ պառկած և անդամները կծկած ու քաշուած. անմիջապէս պատանքի մէջ դնելով կառք կ'փոխադրեն զայն։ Իւրաքանչիւր կառք 2-3 դիակ առնելով կ'տանի Բալէ տը լ'ինտիւսդրի ուր պիտի հաւաքուին բոլոր դիակները։ Զինուորք կանաչ մետաքսէ կերպասի կտոր մը կ'գտնեն որ կնոջ մը ունեցած սրունքներուն փաթթուած է մարմինն ամբողջովին ածուխ դարձած է։ Փլատակաց այս մասին աշխատութիւնը տեւեց 2 ժամ, զինուորք յետոյ սկսան մոխիրները խառնել զոհերուն և այլ իրեղէններ գտնելու, որոնցմով կարելի պիտի ըլլայ յետոյ զոհերու ով ըլլալն հաստատել։ Մութն սկսած ըլլալով ձեռնարկեցին մոմեր դրան առջեւ կոյտը մաքրելու։ Հոս դիակներն աւելի խոշոր են. զոհերն երկու տեսակ են, այրած և ջախջախուած։ Փլատակաց կոյտին վրայ դիակ մը կայ կռնակի վրայ պառկած և աղիքները դուրս թափած. ուրիշ մը, մէկ կողմի վրայ պառկած, բոլորովին մերկ, գանկը ջախջախուած և ուղեղը դուրս թափած։ Այս դժբախտներ կերեւի թէ իրար կոխկռտած էին դուրս նետուելու համար։ Երկու ածխացեալ դիակներ գիրկընդխառն պառկած են. յայտնի չէ թէ զիրար սիրող էակնե՞ր են թէ իրարու վրայէն անցնիլ ուզած են ազատուելու համար։ Զինուորք խնամքով վեր կառնեն այս երկու դիակները բայց մէկուն թեւն իրանէն քակուելով սեւ փոշիին մէջ կ'իյնայ։ Հոս հոն կանացի փոքրիկ կօշիկներ կան, կ'երեւի թէ Պազարին ետին գտնուած պարապ գետնէն փախչող կանայք թողած ըլլան։ Պարապ գետնին վրայ չորս կնոջ դիակներ կան, վրանին ծածկուած, ծածկոյթին վրայ կիսովին այրած վարդագոյն մետաքսէ սեղմիրան մը կայ։ Արկածի միջոցին հարիւր յիսուն հոգի կրցան փախչիլ Պազարին կից գտնուած Օթէլ տիւ Բալէի պատուհաններէն։ Կէս գիշերին Մ. Ֆէլիքս Ֆոռ գնաց այցելել արկածի վայրն՝ առաջնորդութեամբ ոստիկանապետին։ Նախագահը գլխաբաց արագ արագ անցաւ ամէն կողմէն առանց բառ մը արտասանելու և կառքը դարձաւ։ Դիակները մէկ կողմէ կ'առնուին Բալէ տը լ'ինտիւսդրի և եթէ տէրերը ներկայանան անոնց կ'յանձնուին։ Կառավարութիւնը քննութեանց ձեռնարկած է արկածին պատճառն երեւան հանելու։ Ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ համոզում գոյացած է թէ Սինէմադոկրաֆ գործին վարող Մ. Պէլլա և օգնականը Մ. Բաշվալի քիչ շատ պատասխանատու են արկածին. ինչպէս ծանուցուեցաւ հրդեհն ծագած էր այդ գործիէն ելած կայծէ մը։ Մ. Պէլլա որ հրդեհն սկսելուն իրեն յատուկ տեղէն մէկ քանի կիներ ազատած էր, մարմնոյն շատ մը տեղերն այրած ըլլալով հիւանդ է, սակայն կրցաւ ոստիկանութեան քննիչին սա տեղեկութիւնը տալ. — «Ներկայացումն աւարտելու վրայ էի. վերջին պատկերը պիտի ներկայացնէի, երբ լամպարս յանկարծակի մարեցաւ. խոհեմութեան համար աղաչեցի հանդիսատեսներուն որ դուրս ելնեն, բայց հազիւ այս խօսքն ըսած էի, երբ խոշոր կայծ մը լամպարին ցատկելով օծոցները բռնկցուց։ Թէև ձեռքս այրած էր, սակայն անմիջապէս դուռը վազեցի ներկայից ելքը դիւրացնելու. մէկ քանի վայրկեանէն գտնուած սրահն ամբողջովին սկսաւ այրիլ։»

—Մայիս 8 թուական հեռագիր մը կ'ըսէ. — Բարիզի ռուս եկեղեցւոյն մէջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ արկածի զոհերուն համար։ Ներկայ գտնուեցան ռուս դեսպանը, բոլոր պաշտօնեայք, Մ. Ֆէլիքս Ֆոռի կողմէ ղրկուած ներկայացուցիչներ և նախարարք։ Հարցաքննիչ դատաւորն երէկ նորէն հարցաքննեց Սինէմադոկրաֆ գործին վարողը։ Այսօր ալ Պազարը կառուցանող Պ. տը Մաքոն պիտի հարցաքննուի։

Այս իրիկուն տեղի ունեցաւ զոհերու թաղումը։ Նոտր-Տամի մէջ յուղարկաւորութիւնը խիստ փառաւոր եղաւ։ Ներկայ էին Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ, Ռուսիոյ և Գերմանիոյ կայսերաց կողմէ յատուկ ներկայացուցիչներ, Լոնտոնի Լորտ քաղաքապետը, նախարարք, դեսպանք և բարձրաստիճան պաշտօնատարք։ Ներքին գործոց նախարար Մ. Պարթու բանախօսութիւն մ'ընելով գերագոյն մեծարանք մը մատոյց բարեգործութեան զոհերուն։ Ուրիշ եկեղեցիներու մէջ ալ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ։ Արարողութենէն յետոյ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ ընդունեց ռուս դեսպանն որ Ցարին եւ Ցարուհւոյն ցաւակցութիւնն հաղորդեց։ Նախագահն ընդունեց նաև Գերմանիոյ կայսեր ներկայացուցիչը։

—Անձնաւորութիւն մը, որ իր անունը ծածուկ կ'պահէ, 937,438 ֆր. յանձնեց Պազարը կազմակերպող բարեգործական մասնախմբին, որպէս զի Պազարին Ա. օրուան հասոյթով ամբողջացուի այն մէկ միլիոն ֆր.ի գումարն որ անհրաժեշտ էր ընկերութեան նպատակն իրագործելու։

—Օմալի դուքսին մահուան պատճառաւ Իտալիոյ, Պելճիոյ և Բորթուգալի արքունիք սուգ բռնեցին։ Զրոյց կայ թէ Պուլկարիոյ իշխանը Բարիզ պիտի երթայ դուքսին յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու։

ՀԱՆԵԱՅԷՆ կ'գրեն թէ Վասոս խնդրեր է ծովակալներէն որ իր զօրաց հետ Հանեա մտնէ և անկից շոգենաւ նստի։ Ծովակալք մերժեր, բայց արտօներ են որ հելլէնք միայն ուտելիք գնեն քաղաքէն։ Վասոս Կրետէէն ճամբայ ելեր է իտալական շոգենաւով՝ Յունաստան դառնալու։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ երեսփ. ժողովն երեք օրուան բուռն վիճաբանութենէ յետոյ շաբաթ օր 163ի դէմ 203 ձայնով ընդունեց երիտասարդ չէխ երեսփոխան Քէյզէլի բանաձեւն, որով կ'առաջարկէր օրակարգին անցնիլ նկատողութեան չառնլով գերման երեսփոխանաց երեք բանաձեւերը։ Գերմանք կ'պահանջէին ամբաստանութեան ենթարկել այն նախարարներն որք ստորագրած են՝ Պոհեմիայի և Մորավիայի մէջ գերման ու չէխ լեզուաց գործածութեան հրամանագիրը։

ՍԵՐՊԻՈՅ թագաւորը կիրակի Վիեննա ժամանեց։

ԳԱՆՏԻԱՅԻ միջազգային զօրաց հրամանատար գնդ. Չերմսայտ խնդրեց կառավարիչ Իսմայիլ պէյէ զօրք ղրկել, զի ապստամբ կ'պատրաստուին քաղաքին վրայ յարձակելու։ (Մոնիդէօռ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ իր տունը մնաց։ Այսօր Պատրիարքարան կ'իջնէ նախագահելու կրօնական ժողովոյ սովորական գումարման։

—Քաղաքական ժողովն իր վերջին նստին մէջ որոշած է յետ այսօրիկ իր նիստերը գումարել Եշ. օրերը, փոխանակ Ուրբաթի։

—Երէկ Վառնայէ վերադարձող ազգայինք կ'ըսեն թէ պուլկար կառավարութիւնն երեք շոգենաւ յատկացուցած է Պոլիս դառնալ ուզող հայ գաղթականներուն, որպէս զի նաւողջէք չունենալնուն համար աւելի եւս չթափառին Վառնայի մէջ։ Ներկայ շաբթուս և առաջիկայ շաբթուն մէջ քանի մը հազար Հայեր եւս պիտի դառնան ըղեր Պոլիս։

—Տիգրան էֆ. Բարաղամեան Արմաշ ուղեւորած է մօտէն գաղափար մ'ունենալու Դպրեվանուց արդի մատակարարութեան վրայ։

—Դուրէժէ կ'գրեն մեզ թէ Ապր. 5/17ին հոն ժամանեց նոր կուսակալ Էմիր Նիզամ, որոյ գալուստն այնքան ապահովիչ տպաւորութիւն գործեց մինչ զի ցորենի գինն անմիջապէս իջաւ, նմանապէս լումայափոխներուն սակը (ածիօ) պակսեցաւ։ Հայք ի պատիւ կուսակալին երկու ոչխար պատրաստած էին մատաղացու, բայց նա չթողուց որ կտրեն։ Հայ վաճառականաց կողմէ պատգամաւորութիւն մ'ընդունելով, ծանոյց թէ Վեհ. Շահին հրամանն է որ վերջին անկարգութեան առթիւ յանցաւորները խստիւ պատժուին, թէ գերեզմանատան մէջ գործուած անկարգութեան հեղինակներն ալ պիտի պատժուին, և թէ ամէն ոք վստահութեամբ կրնայ այնուհետեւ իր բանին գործին զբաղիլ։ Կուսակալը մունետիկներ հանեց որք այս մօսք ծանուցին ժողովրդեան։ Տեղւոյն երեւելի ազգայինք ապա ներկայանալով Ն. Վսեմութեան, շնորհակալութիւն յայտնեցին։ Ի մօտոյ պիտի ձեռնարկուի տեղւոյն Հայոց գերեզմանատան նորոգութեան և յարդարման։

—Տփղիսէ կ'գրեն մեզ Ապր. 18էն.

«Փորիում Ապրիլ 15ին, հազուադէպ ծերութեան հասակում, 108րդ տարուն անցրած, վախճանուեց Փոքրուսայ գաւառում մեծ ժողովրդականութիւն վայելող և իր քահանայական հովուական պաշտօնը հաւատարմութեամբ վարած Հայր Յովհաննէս քահանայ Տէր-Մինասեանը։ Հանգուցեալը, շնորհիւ իր հասակի, մի կենդանի պատմութիւն էր մեր երկրի կեանքի և յիշում էր այդ կեանքի մի ամբողջ դարը։

—Ներքին գործոց նախարարի թոյլտուութեամբ Թիֆլիզում, Ապրիլի 15ից, բացվում է առաջին Կովկասեան լուսանկարչական ցուցահանդէսը։ Ցուցահանդէսը տեղի կ'ունենայ «Փառաց տաճարում» և կը տեւի մինչև մայիսի 25ը։ Մասնակցում են արուեստասէրներ և արուեստաւոր լուսանկարներից միայն Կովկասեան լուսանկարները։

—Նորերս վախճանուած Յ. Լալայեանի այրին նուիրել է 4 հազար ռուբլի, որպէս զի հանգուցեալի անունով մի մահճակալ լինի Թիֆլիզի ապագայ հիւանդանոցում հոգեկան հիւանդների համար։

—Ամսոյս 6ին, կիւրակէ, քաղաքիս Զրկինեանց եկեղեցում իւր անդրանիկ պատարագը մատուց նորընծայ քահանայ Գրիգորիսը, որ աւարտել էր իւր ուսումը Ուսուցչական Ինստիտուտում, եղել է երկար տարիներ աւագ ուսուցիչ, մինչեւ ձեռնադրութեան օրն էլ կառավարիչ ուսուցիչ էր Թիֆլիզի քաղաքային դպրոցում (Հաւլաբար թաղ)։ Գրականութեան մէջ յայտնի է իւր թարգմանութեան ձեռնարկներով և մանկավարժութեան վերաբերեալ հրատարակած գրքերով։ Եկեղեցում ժամաւորներն այնքան շատ էին, որ կանգնելու տեղ չկար։ Շնորհալի նորընծան վարժ քահանայի տպաւորութիւն էր անում տեսնողի վրայ, իսկ Ս. Պատարագի վերջը իւր իմաստալից քարոզով մեծ տպաւորութիւն արեց։»

—Երզնկայէ Ամատեան էֆ. հետեւեալը կ'գրէ մեզ Ապր. 15 թուով.

«Անցեալները Պօլթօնէն Պ. Տիգրան Թաշճեան, բնիկ Խարբերդցի և Երզնկայի Եզնիկեան վարժարանի ընթացաւարտ, հետեւեալ նամակը գրած էր ինծ. —«Սէբէլէ ………, ինչպէս գիտէք, Ձեր աշակերտս այժմ աստ առեւտրական բաւական գոհացուցիչ գործով մը կ'պարապի, գիշերներն ալ վարժարան կ'յաճախէ Անգլիերէն լեզու ուսնելու եւ ուրիշ ուսմունք կատարելագործելու համար։ Սակայն մոռցած չէ բնաւ թէ իր բնավայրին մէջ որբեր ու աղքատներ կ'գտնուին։ Դիմեցի քանի մը հայրենակից բարեկամներու եւ ծանօթներու և անոնցմէ մէկ մէկ լումա խնդրեցի։ Ուրախ եմ որ կրցայ հինգ հատ օսմ. լիրայի փոքրիկ գումար մը հանգանակել քանի մը ժամու մէջ։ Այս գումարը ձեզ կ'ղրկեմ եւ կ'խնդրեմ որ յարմար եղանակաւ մը բաշխէք Երզնկա գտնուող որբերու իբրեւ Զատկական նուէր։ Կը յուսամ թէ ուրիշ առթիւ պիտի կրնամ դարձեալ որբերու չնչին նուէրներ ղրկել։»

* * * «Այս գումար գործածուեցաւ 15 որբ և անտերունչ տղայոց զգեստներ պատրաստելու։ Այս խեղճերն իրենց հայրենակից եղբօր շնորհիւ Զատկի տօնին առթիւ ունեցան մէկ մէկ գլխարկ, պարեգօտ և մէկ մէկ զոյգ կօշիկներ եւ կ'օրհնեն իրենց վրայ մտածող բարեգործները։ Ի՛նչ սիրուն օրինակ մանկական բարեգործութեան։»

ԱՂՔԱՏԱՑ ՀԱՅԱԳՆԻ ՀԱՄԱՐ ՌՕՏՈՍԹՕՅԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ Ը. ՑՈՒՑԱԿ

Մեծապատիւ Տեարք. Ապուէեան եղբարք 270 ղրշ. Մհ. Յակոբ Գալուստեան 135, Սարգիս Եէկէնեան 135, Ճամճի Սիմաւոն 100, Մհ. Յարութիւն Ծիլմէճեան 50, Մհ. Յովհաննէս Գաբանփիլեան 50, Նշան Սէթեան 37.5, Մհ. Կարապետ Թավուքճեան 37.5, Մհ. Կարապետ Գէորգեան 31.25, Կարապետ Սիմճեան, Գալուստ Հ. Պօղոսեան, Սարգիս Պագալեան, Կարապետ Ղատայիճճի, Մհ. Եղիա Տնտեսեան, Նիկողոս Փափազեան, Յակոբ Եաքեան, Տ. Փիլիպպոս քհ., Մհ. Գրիգոր Թիւլպէնտճեան, Գասպար Թադէոս, Ստեփան Կ. Տ. Ստեփանեան 25ական։ Մանուկ Գարաճաեան, Սահակ Գարաճաեան, Արգար Ճէպիեան 18.75ական։ Պետրոս Հիւսիսեան 16, Ո.Մ. 15, Սարգիս Տ. Պետրոսեան 13.25, Մհ. Յակոբ Դերձակեան 13.25, Մհ. Պետրոս Աբրահամեան, Աստուր Մէնզիլճեան, Կարապետ Ագթարեան, Յովհաննէս Աննիկ օղլու, Սերովբէ Շուշանեան, Կարապետ Զատարեան, Արիս Յակոբեան, Պարոյր Ուզունարթեան, Վահրամ Մերոնեան, Թադէոս Սագդլեան 12.5ական։ Յովհաննէս Գըլըճեան 10.5, Գէորգ Չօրլուլի, Պետրոս Սէմէրճեան, Մհ. Աստուր Պէրպէրեան, Յակոբ Խաչէլեան 8ական. Կարապետ Ջահրէճեան, Գրիգոր Տ. Ստեփանեան, Աչճի Լեւոն և Պօղոս Դակեան. Մարուքէ Թէմէլեան, Աւետիս Պալճեան, Կարապետ Բագլաճեան, Գալուստ Տօպրօեան, Կարապետ Դրիգորեան 6.75ական. Կարապետ Տօղրամաճեան, Կարապետ Ջագմագեան, Կարապետ Վարդեւանեան, Յովհաննէս Անրիքեան, Սրապ Դարամանեան, Սարգիս Թէփէլիկեան, Մինրան Բաչաճեան, Յարութիւն Թուրշուճեան, Խաչատուր Կնքահայր, Յովհաննէս Իսկէմրէճեան, Ջաքար Բաչաճեան, Գէորգ Բաչաճեան, Կարապետ Ղանթարճի, Ֆիտան Յովսէփ, Կարապետ Մինասեան 6.25ական. Ջանազաններէ 69։ Գումար Օսմ. ոսկին 135 ղրշ.էն 1,620 ղրշ. որ կ'ընէ ճիշդ 12 Օսմ. ոսկի։

Աղքատաց հայացգնի հանգանակիչ Յանձնաժողովոյս ձեռքով մինչև ցարդ հանգանակուած է Ա. Ցուցակով 2,798 ղրշ. Բ.ով 2,700, Գ.ով 1,350, Դ.ով 1,350, Ե.ով 2,025, Զ.ով 2,025, Է.ով 1,620, Ը.ով 1,620։ Գումար Օսմ. ոսկին 135 ղրշ.էն 15,488 ղրշ. այս գումար ամբողջ Ս. Պատրիարք Հօր ղրկուած և իր տրամադրութեան ներքև դրուած է արդէն։

Աղքատաց հայացգնի հանգանակիչ
Յանձնաժողով
Ռօտոսթօ, 10 Ապրիլ 97.

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Յ.Կ. Չ. (Նէվ-Եօրք)։—Ընդունուած է։ Շնորհակալութիւն։ Բայց շատ երկար է։ Տեսնենք ի՛նչպէս կ'ընենք։ Պատերազմի լուրերուն շատութեան պատճառաւ, դժուար կ'ըլլայ տեղ գտնել դուրսէն եկած երկար յօդուածներուն։ Միտք ունինք ի մօտոյ ընդարձակելու թերթին ծաւալը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴՈՒՐՊԱՆ ՊԱՅՐԱՄԸ.— Այսօր հրատարակեալ Պաշտօնական Ձեռոյց մը կ'ծանուցանէ թէ ըստ օրինի հաստատուած ըլլալով որ արաբական ներկայ Զիլհիճճէ ամսոյն Գշ. սկսած է, ուստի Եշ., 10րդ նոյն ամսոյն, պիտի սկսի Գուրպան Պայրամին, որ կ'տեւէ չորս օր։ Վաղը Դշ. Արիֆէ է։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ դեսպան Պ. ֆօն Քալիչէ երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Դ. ՕՍՄԱՆ ՓԱՇԱ, որ Սելանիկ կ'գտնուէր, մայրաքաղաքս դարձաւ։ Սպարապետն եւ ուրիշ բարձրաստիճան պաշտօնատարներ Սիրքէճիի կայարանէն ընդունեցին Ն. Վսեմութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանը կիրակի իրիկուն սեղան մը տուաւ ուր ներկայ գտնուեցան Իտալիոյ ու Շուէտի դեսպանք և այլք։

ԱՐՔԻՊԵՂԱԳՈՍԻ ԿՂԶԻՔ.— Մոնիդէօռ կ'իմանայ թէ ութ հազար հետեւակ և երեք հարիւր թնդանօթաձիգ զօրք անմիջական կերպով Արքիպեղագոսի կղզիները պիտի ղրկուին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ֆիլիփ Քըրրի առջի իրիկուն քսաներկու հոգինոց սեղան մը տուաւ։

—Անգլ. Ըլֆինէյ մարտանաւն Իզմիրի նաւահանգիստը ժամանեց։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ.— Պետական Խորհրդոյ վճռաբեկ ճիւղին ընդհ. դատախազ Նազըմ պէյ Նիկոմիդիոյ գաւառին վարչական գործառնութեանց համար քննութիւն մը կատարեց և արդիւնքը տեղեկագրեց ձեռնհաս իշխանութեան։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ հրեայք տասն հազար ղրշ. նուիրեցին ի նպաստ զինուորական հաստատութեանց։

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Անգլիոյ դեսպանը Բ. Դրան ներկայացուց Անգլիոյ վաճառականութեան՝ 1896 մարտէն մինչեւ 1897 մարտ՝ մէկ վիճակագրութիւնն, որ պիտի յանձնուի Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկին։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիրի մէջ տասնեւհինգ հրեայներ ալ տեղական կառավարութեան դիմելով իսլամական կրօնն ընդունեցին։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի խառն ժողովն երէկ նիստ գումարեցաւ նախագահութեամբ Տ. Կոստանդիանոս Պատրիարքին։ Քաղաքական ժողովոյ անդամ ընտրուեցաւ Վասիլաքի էֆ. փոխանակ հրաժարեալ Քոզաքի պէյի։ Հիւանդանոցներու հոգաբարձութեան անդամ կարգեցաւ սեղանաւոր Մ. Սդէֆանօ։

—Հրէից Բարունապետի տեղակալն երէկ Ֆէնէր երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Յունաց Ս. Պատրիարքին։

ԲԱԶՄԱԾԻՆ ԿԻՆ ՄԸ.— Գոնեայի մէջ կին մը մինչեւ հիմա քսան և չորս զաւակ ծներ է։ Տասներկու տարեկանէն ամուսնացած և այժմ քառասուն տարեկան է, բայց հազիւ 25—30 տարու կ'երեւի։ Զաւակներուն միայն ինն ողջ են։

ԱՇԸՐ ԷՖ. ԽԱՆԻ ՈՃԻՐԸ.— Երէկ Սուլթան Համամ, Աշըր էֆ. խանին մէջ, կրկնակ սպանութիւն մը գործուեցաւ։ Մարդասպանն է ռուսական հպատակ Տաղիստանցի պարսիկ վաճառական Ապտիւլ Կաֆֆար, որ կառավարական զանազան պաշտօնատանց կօշիկ ու զինուորական զգեստ հայթայթող է։ Սպաննուողներն են Մանուէլ էֆ. Մանուէլեան և Արտաշ էֆ. Պօտուրեան, որք պարսիկին ընկերներն էին հայթայթման գործին մէջ։ Ոճրին շարժառիթն է առեւտրական դատ մը որ ժամանակէ մը ի վեր ծագած էր երեք ընկերներուն միջեւ։ Կ'ըսուի թէ Կաֆֆար պաշտօնարաններէ եղած պահանջները կ'գանձէր և դրամը կիւրացնէր, առանց փոյթ ընելու հրապարակին վրայ գտնուած պահանջատէրներն, որք երկու հայ ընկերներուն օձիքը կ'բռնէին, ըստ ոմանց այս վերջին երկուքը կ'ստորագրէին ապառիկ գնուած ապրանաց տոմսերը։ Աստի ծագում առած էր այն առեւտրական դատը զոր Կաֆֆար կորսնցուցած էր, և իրաւախոհութիւն մը գոյացնելու համար երեք ընկերք երէկ առաւօտ Աշըր էֆ. խանին մէջ փաստաբան Ս. Նաւալեան էֆ.ի սենեակը կ'հաւաքուէին։ Մինչ այս մինչ այն, Կաֆֆար որ իր երկու ընկերներուն դէմ ատելութիւն կ'սնուցանէր, ըստ որում դատարանին միջոցաւ հարկադրած էին զինքը կամ սնանկութիւնը հրատարակելու և կամ հրապարակին պարտքերը վճարելու, իր քով ունեցած ատրճանակն յանկարծ մոյկին մէջէն հանելով, նախ Արտաշ էֆ.ն ճակտէն ծանրապէս կ'վիրաւորէ որ անմիջապէս կ'մեռնի. յետոյ Մանուէլ էֆ.ի վրայ կ'յարձակի և երկու անգամ կրակ ընելով ձախ այտէն ծանրապէս կ'վիրաւորէ. սա եւս քառորդ ժամ վերջը կ'մեռնի։ Թէև փաստաբանն ալ զարնել կուզէ, բայց նա կ'յաջողի փախչիլ և մահուանէ մազապուր ազատիլ։ Խանին մէջ ահագին իրարանցում մը կ'բըդի, բայց բարեբախտաբար ոստիկանութիւնը ժամանակին իմանալով, անմիջապէս ոճրին վայրը կ'հասնի և խանին դուռները փակել տալով, կ'յաջողի ձերբակալել ոճրագործն, որ կուզէր փախչիլ։ Ոճրագործը կ'բռնէ Նիզամիյէ զօրաց ըղրկ գումարտակին առաջնորդ ոստիկան Իսհագ էֆ.։

Ոստիկանութեան դրան բժիշկներն ընդհանուր դատախազն և հարցաքննիչ դատաւորք անմիջապէս ոճրին վայրը կ'հասնին և յետ քննութեան, սպանեալները Գասըմ-փաշայի եկեղեցին կը ղրկեն։ Կատարուած քննութենէն հասկցուած է որ այս ոճրին շարժառիթն եղած էր սնանկութեան դատը, զոր Կաֆֆար կորսուած ըլլալով ուզած էր լուծել իր ընկերներէն։ Այս մասին քննութիւնք դեռ կ'շարունակուին և անշուշտ ի մօտոյ ճշմարտութիւնը բոլորովին երեւան պիտի ելնէ։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանն երէկ դատեց Իսլիմիյացի Ալի անուն կառապան մը որ անցեալ նոյեմբերին Գողեաթ-աղի կողմն սպաննած էր Շիւքրի անուն անձը, նոյնպէս ոստիկանն Ալի ու Եմնուս էֆ.իներն որք զինքը ձերբակալելու գացած էին. յետոյ Համտի անուն բժշկական ուսանողն սպաննած և ուրիշ անձեր ալ վիրաւորած էր։ Ալի մահուան դատապարտուեցաւ։

Կ.ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՄՈՒՏԱՆԵԱՅԻ միջեւ նաւ. բանեցնելու համար ի նորոյ կազմել ընկերութեան շոգենաւք, որք անուն դրօշ կ'կրեն, երկուքուկէս ժամէն կերթան Պոլսէն Մուտանեա ու փոխադարձաբար։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ առեւտրական դատարանի նախագահ Մէհմէտ Արիֆ էֆ., որ արձակուրդով մայրաքաղաքս կ'գտնուէր, մեռաւ։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷԻ Պոլսոյ և Ղալաթիոյ ճիւղերը գոց պիտի ըլլան Գուրպան Պայրամի առաջին օրը։

ՎԵՀԱՊԵՏԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀ.— Երբ վաստատուն մը տիեզերական համբաւ հաշած է, երբ հռչակ հանած է ո՛չ միայն մեծ քաղաքներու այլ եւ երկրորդական ու երրորդական աւաններու մէջ իսկ՝ իր արտադրութեանց լաւութեամբ և օգտակարութեամբ, այնպիսի հաստատութեան մը համար վարձատրութեանց գերագոյնը կ'ըլլայ վեհապետական շնորհը, Կ. Նայտլինկէր կարի մեքենայից կարեւոր Տունը (Սինկէր Ընկերութիւնն որ յԱրեւելս նշանաւոր ծառայութիւններ կ'մատուցանէ ընկերութեան ամէն դասերուն, կայս. Իրատէով արտօնուեցաւ «Հայթայթիչ առ Ն. Կ. Վեհափառութիւն» տիտղոսը կրելու և կայս. Թուղրան գործածելու։ Սինկէրի կարի ընտիր մեքենաներուն այսպէս նոր վարձատրութեան մը արժանանալ այն մեքենայից լաւութիւնը գնահատողաց համար անշուշտ գոհունակութեան նոր շարժառիթ մը պիտի ըլլայ և համբաւի նոր առիթ մը այն հռչակաւոր Ընկերութեան համար։ Ընկերութեան Պատ. ներկայացուցիչն ի Կ. Պոլիս Մ. Րոզէնշդայն, որ յոյժ ձեռնհասօրէն կ'վարէ ամէն ճիւղերն, իրեն պատիւ պիտի սեպէ նախագահել կայս. Զինանշանին զետեղման Սինկէր Խանին վրայ որ ի Ղալաթիա։

ՏՕՔԹՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենաստոյգ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի յեղաշրջութիւն (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։ «Սկորբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի արտահանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Եանըի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Զըլպուգճեանց դէմ)։

Գատըգիւղի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 նոր բացուած Խրիսովէլի փողոց ամէն օր։

Յ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

Տ.

Պատիւ ունիմք ծանուցանել Ձեզ թէ՝
ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ԵՒ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
ԵՂԲԱՐՔ
անուան ներքեւ կազմուած մեր ընկերութիւնը լուծած եմք,
ՄԱՆՈՒԿ ԷՖ. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
յանձնառու է և արտօնեալ սոյն լուծեալ ընկերութեան պահանջքները գանձելու և պարտքերը վճարելու։

Հաճեցէք Տ... ընդունիլ մեր յարգանաց հաւաստիքն։ Մնամք
Գէորգ Յովակիմեան, Մանուկ Միքայէլեան, Գալուստ Միքայէլեան

ՏՕՔԹ. Ա. ՔԱՐԱՔՈՇ

Մասնագէտ երկու սեռի ծննդաբերական, գաղզ. և մորթային ախտերու.

Հռչակաւոր Բրոֆ. Ֆուռնիյէի և Կիյեոնի դրութեամբ, նոր և ազդու միջոցներով կարճ ժամանակի մէջ հիմնապէս բուժում կը խոստանայ ծննդական գործարանաց ախտերու։ Խորհրդակցութիւնք՝ ամէն օր ժամը 3 էն 12 (Ը. Թ.), բոլորովին նորագոյն մեթոտով հաստատած իր եւրոպական դարմանատան մէջ, Բերա Մեծ-Փողոց Պօն-Մառշէի դիմաց, 367 թիւ ծաղկավաճառի վրայի տունը։ 26—14

ՍԵՂԱՆԱԽՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ
29 ԱՊՐԻԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ

Օսմ. քօնսօլիտէ Մէճի Դ. Օ. Ո.		21	36
Ամենէն բարձր գին	»	21	02
Ամենէն վար գին	»	21	28
Օսմանիյէ	»	—	—
Րումէլիի երկաթ. ֆր. գոց.		104	75
Ամենէն բարձր գին		105	50
Ամենէն վար գին		103	—
Ռէժի	»	—	—
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	6	15
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	3	34
Թրամուէյ բաժնեթ.	»	6	77½
» ժուիսանս	»	2	40
Սօս. Օթ. Շամէ է Վալ. Ա. Ո.		2	35
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		495	—
Տէրքօսի Ջուրի ընկ.	»	334	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	446	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ մէկ օրուան Օ. Ո.		4	—
» ութ » »	»	7	50
Րում. երկ. մէկ » »	»	—	—
» » ութ » »	»	—	—

ԲԱՑՈՒՄ ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏ

Օսմ. Քօնս. Մէճի Դ. Օ. Ո. ք. կ.	22	01
Րումէլիի երկաթուղի ֆր.	105	50

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	108	¾
Փարիզ 3 » ֆր.	23	07½

Ֆիօրին ամսոտ	»	10	96½

ԸՆԹԱՑԻՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Ֆրանքնոց	ղրշ.	87	12
Անգլիական ոսկի	»	109	33
Բօլ էմփէռիալ	»	90	—
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108	10
Րուպլի Թղթադրամ Օ. Ո.		8	63
Քըրըմից		51	07
Մէթալիք		97	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ, 10 ՄԱՅԻՍ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	ֆր.	103	37
Օսմ. քօնս. Մէճի Դ.) բաց.	»	20	10
) գոց.	»	20	17
» » » Բ.	»	36	95
» » » Գ.	»	20	40
Օսմանիյէ	»	369	—
Րումէլիի երկաթուղի	»	105	—
Օսմ. Բաիօռիթէ	»	433	—
Մաքսատուն	»	470	—
Օսմ. Ռէժի	»	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	546	—
Քրէտի Լիօնէ	»	768	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3264	—
Իտալական Ռանթ	»	93	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	11
Դրամագեղչ	»	2	—

ՊԵՐԼԻՆ, 10 ՄԱՅԻՍ

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	90	90
Րումէլիի երկաթուղի	»	107	50
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	85	80
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	310

ՎԻԷՆՆԱ, 10 ՄԱՅԻՍ

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆիօր.	119	95
Րումէլիի երկաթուղի	»	56	30
Օսմ. Ռէժի	»	157	50

ԼՈՆՏՈՆ, 10 ՄԱՅԻՍ

Անգլ. քօնսօլիտէ	Ա. Ո.	113	50
Օսմ. » Մէճի Ա.	»	66	—
» » » Բ.	»	36	75
» » » Գ.	»	20	25
.Դ.) բաց.	»	20	—
) գոց.	»	20	—
Փոխառութիւն Դասասպա	»	77	50
» Օսմ. 3½ %	»	97	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	69
Այտընի երկաթուղի	»	12	—
Եգիպտական Միացեալ Գ.	կ.	105	75
Հելլենական 5 %	»	23	—
Մօնօբօլ հելլենական 4 %	»	25	—
Ռանթ » 4 %	»	19	50
Ռուսական 3½ % 1891	»	—	—
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	96	25
» նոր » 6 % 1892	»	98	—
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25	26¼
Դրամագեղչ	»	2	½

ՏՕՔԹ. ՅՈՎՀԱՆ ՇԻՓՐԻՆԵԱՆ.
—Իր դարմանատունը փոխադրած է Բերա Շիշլի փողոց թիւ 16, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի յետ միջօրէի։ Կը դարմանէ ամէն տեսակ հիւանդութիւնք և կը կատարէ վիրահատական գործողութիւնք։ Ամէն ուրբաթ ձրի աղքատաց համար։ 16 ամեայ երկար փորձառութենէն և ծննդաժիզական հիւանդութեանց ու մանկաբարձութեանց մէջ ցոյց տուած յաջողակութենէն անշուշտ շատ գոհ կը մնան իրեն դիմողներ։ 15—4

ԱՂՔԱՏԱՍԷՐ ՆՈՐ ԴՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՋԱՔՄԱՔՃԸԼԱՐ, ՎԱԼԻՏԷ ԽԱՆԻ ԴՐԱՆ ԿԻՑ.—Ինքս աժան գներով կանխիկ և Ապառիկ վաճառմունք. ամէն լեզուէ գրքեր ուզուած կազմով. դպրոցական աժան պիտոյքներ. զանազան գունաւոր պատկերներ. ամէն չափու վրայ տումարներ։— Յանձնարարութիւնք կ'կատարուին ծըփէ և փոսթով։ Պատուաւորութիւնն ըստ ամենայնի երաշխաւորեալ է։ Առանց թղթատարի ծախս պահանջելու ո՛ և է գիրք կամ գրքեր Պոլսոյ գինով կ'ղրկուին աշխարհիս ամէն կողմ և թղթադրոշմ ալ կ'ընդունուի։—ԱՂՔԱՏԱՑ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԶԵՂՉ։ 4—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փառնգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Օ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերայիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլ և Սեւ-ծովու մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Սառմէնիան	10500	Էճիբշիըն	3500
Բէտըրիան	10500	Բըրժիըն	3000
Լանքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Կօլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծօրճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պոստոնիան	8000	Ալգաշիըն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Քալէրնիան	3700	Մինձօ	900
Վալօնիան	3700	Օբօրդօ	800
Ֆլեմինկիան	3700	Լիսպօն	800
Ֆասլիան	3500		

Անցրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց անցրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1
Ղալաթիա

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլ և Սեւ-ծովու մէջ ամէն երկու շաբաթ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էթրուրիա	7718	Մարաթօն	2403
Սէրվիա	7391	Ադլաս	2393
Ուրանիա	7268	Սարակոսա	2166
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մօրօգգօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրիթիշ Քուին	735
Բէտտար	1876	Քարինդիա	5598
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	5598
Պապդալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Պոթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակատար
Ալիքսիատրիս խան, Թիւ 4
Ղալաթիա

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	21,173,000
Տարեկան հասոյթ	»	44,820,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակարաններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիններով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱԱՏԽԱՃԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գաբու, Անանիատիս խան, 12, 13, 14

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլ և Միջերկրականի մէջ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիս	3500	Թիպս	2500
Մամֆիս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնիս	3500	Նէրգիս	2500
Անիպիս	3000	Բերա	2250
Ասօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօբիս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կասքօնի	1500
Ֆարօս	2750	Կիլին	1500

Էնի-պէի շոգենաւը, նաւապետ Թօմաս, Լիվրբուլէն ասդ հասաւ ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃէՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՑԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԹՔԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիա ... մէջ բանող ... շոգենաւեր ... ապրանք ... Ո... ... տեղեկ... համար

Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

970,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ
Փարիզ 16, Պուլվար տէ Իդալիէն 1, 3
... 1845 հիմնուած է ...

Ապահովագր. ներու վճ.	1,219,000,000
1896 ի ընթացքին	
Ապահովագրեալներու վճ.	96,000,000
Հասոյթ	203,000,000
Նոր ապահովագրութիւնք	630,000,000
Ապահովագրուողներուն փոխ տրուած	15,000,000
1897 յունուար 1	
Աւանդք և անշարժ կալուածք յՆերոպա	43,000,000
Օգտելիքաց դրամագլուխ	138,000,000
Արդի ապահովագրութիւնք	4,285000000

Տիեզերական ապահովագիր
Շահաբաժիններու բարգաւմամբ և ապահովագիրներու վերադարձմամբ' ի դէպ մահու։ Պայմանագրութեան նոր եղանակ, ակնեալ Սառաջին տարւոյն լրանալուն պէս։ ՍՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան. Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՆՔ տալով Ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ Տնօրէնութիւն է Թուրքիա Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

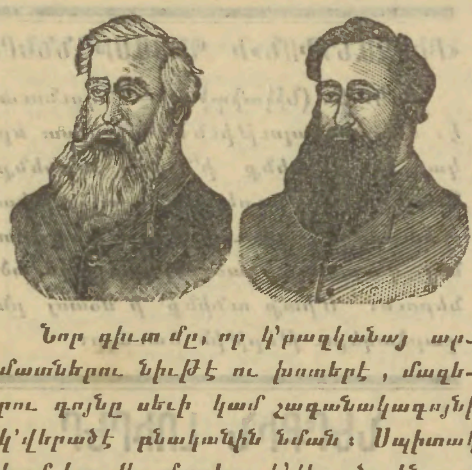

Նոր գիւտ մը, որ կ'բազկանայ արմատներու նիւթէ ու խոտերէ, մազերու գոյնը սեւի կամ շագանակագոյնի կ'վերածէ բնականին նման։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերը կ'վերածուին բաց շագանակագոյնի և կամ մութ սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է որ այս Ներկ ուրիշներէն գերազանց է և այնքան բնականին նման է որ մանրադիտին գիտողն անգամ կ'խաբուի։ Մազերուն անկումը կ'արգիլէ, Թեփերը կ'վանէ ու մաքուր կ'պահէ մազերը։ Գործածութեան եղանակը. — Գործածելէ առաջ սրուակին ողէկ մը չարժել յետոյ փոքր չափ մը ոսկիի մէջ դնել և սանտրով կամ խոզանակ մը Թեթեւ մը Թըրջելով մազերուն լաւ մը քսել, այնպէս որ ամբողջ մազերը Թրջէլ, մինչեւ չորնալը գլուխը բաց փինել։ Վաճառատեղին է Թուրքիոյ մէջ իր միակ գործակալին Էսաճն Գարուանայի. անգլ. ընդհ. մթերանոց' 95—97. Ղալաթիա, Եւրօքէզ-գալուբրըմ, Վոյվոտա, Կալաթա-Շէյլիի Թրամվէյներու կայարանին մօտ։

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, զուրկէ հարճա-բեան, շնչարգելու-բեան դէմ, և լն.

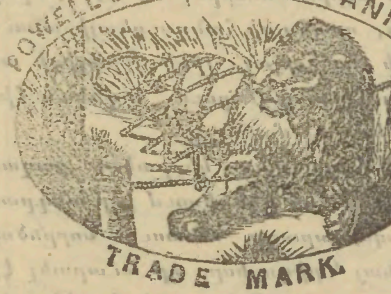

Այս Թանկագին դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս ափոփելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, դժուարաշնչութիւնն, եւլն։ Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած Խլզազը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ Կոկորդի անհանգոյ խախտումներով զիչեր ցերեկ հազացող եւ հանգիստը կորանցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ շիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս աննման դեղ հռչակն կը գործէ չնչարգելութեան, հինցած հազի, էնֆլուէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Ստորագրեալս, Թուրչունքը Հագգը էֆ., բնակեալ Տօլմա-Պահչէ, Թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր շնչարգելութենէ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ շատ ստակ վատնեցի, բայց օգուտ չտեսայ. հիւանդութիւնս օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ դիմեմ Կալաթա, Վոյվոտայի պահականոցին քով, Թիւ 95-97, Պ. Էսաճն Գարուանայի անգլ. վաճառատունը։ Հոն ծախուած «ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 շիշէն կատարելապէս բժշկուեցայ։ Սոյն հրաշալիքը մարդասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստորգր. ԷՍԱՏ ՀԱԳԳԸ

Ընդհ. Մթերանոց Էսաճն Գարուանայի անգլ. վաճառատունը Կալաթա, Վոյվոտա փողոց Թ. 95-97։ Կը գտնուին նաեւ բոլոր գեղարաններուն և դեղավաճառաց քով։

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1878, ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Թօփհանէ խան Սուլթան-Համամ, աղբիւրին մօտ Թիւ 4 Սէրվիչէն տպարանին կից, Կ. Պոլիս

Արտասահմանէ և Եւրոպայէն նոր բերուած ամէն տեսակ ապրանքներ
ՊՈՒՕՏԷ. — Պարզ և Մուսլինի վրայ, բանուած ամէն լայնքով. մանուկներու օծիտի համար ճոխ տեսակներ, Վօլաններ Երեխներու համար։ — ՏԱՆԹԷԼԱ. — Վալանսիէն, Գռաօ, Թիւլ, Բէզօրէփս, Շանթիյերի, Պըլթօն, Իռլանտէզ ամէն տեսակ, Մետաքսէ, Բթանէ և Բուրդէ։ — ԲԱՍՄԱՆԹԸՐԻ. — Պունճուքով, և առանց Պունճուքի Արծաթեայ և ոսկեզօծ զանազան տեսակներ, Մօթիֆ, Կաղնիթիւս, Սէնթիւր, Մառապու, Փետուր եայլն։ ԳՈՐՏԷԼԱ. — Կրօն, Մուաէ, Ամթէն, Ֆանթէզի, Շանժան, Թաւշեայ ամէն տեսակներ ամէն լայնքով։ — ԳՐԻԷՊ ԵՒ ԿԱԶ. — Գռէբ տը Շին, Գռէբ Անկլէ, Գռէբլիս, Կազ, Նաբնատին, պաբէժ բուրդ և մետաքս, Թաւլթան, Մուսլին եայլն։ — ՑԱՐԵՕՑԼ. — Ամէն տեսակ Թանթէլայէ, Ֆաքէօլ Ֆէչիւ, Շարբ, Անտալուզ, Գիւպարկի Վէլօ, Թիւլ վարագոյր բանուած և Տանթէլայէ, ծրարով և պատրաստ չինուած Ծխլինգուներ։ — ՁԵՌՆՈՑ. — Կաշիէ, Մետաքսէ և Քթանէ։ — ՔՕՌՍԷ. — Գաղղիական ընտիր և ձեւաւոր, պարզ, Բըլուշով և մետաքսէ։ — ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔՕՂԵՐ. — Աղջնունքի համար տղու հագուստ և գլխարկ։ — ԲՈԴԵՂԷՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ. — Շալ Ֆիչիւ եայլն։ — Շալեր. — Շալ Դպրանոցներու համար, Ծաղիկով Նաև Ֆինօ Շալ Էքօսէ ամէն մեծութեամբ։

Ամենքն ալ առաջնակարգ գործարաններէն բերուած։ Ճաշակաւոր և հարուստ զանազանութիւն։ ՈՐՈՇ ԳԻՆԵՐ և աժանութիւն։ Մեծաքանակ և Փոքրաքանակ վաճառումն։

(39)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՖՐԱՆՍԻՍԱ ՔՈՓԷ

ՅԱՆՑԱՒՈՐԸ

Հաճոյական անակնկա՜լ։ «Մարսէյյէզը» կ'ածէր։ Եւ Պարոն քննիչը, Բայյօւ Հարիւրապետին կողմէ խակոյն գաղթավայրին գլխաւոր ծածուղին սարաւեղօք, սքանչացման ճիչ մը կ'արձակէ ի տես դեռատի բանտարկելոց վաշտին, որք իրենց փայլուն հրացաններով զինուորական պատիւներ կ'ընծայեն իրեն։

«Շիտակ կեցէ՛ք», կը հրամայէ հարիւրապետն, իր անբուժելի կերկերեալ ձայնին բոլոր Թափովը։ Վասն զի իր յաղթանակն, իր «վրան գոց պնակն» էր փոքրիկ Թիապարաններուն այս զօրահանդէսն։ Եւ յիրաւի, այս Կերպարանքին տակ, — մորթակին ականջին վրայ ծռած, կաշեայ գօտիով, Նոր բաճկոնով, Ներկուած կօշիկներով, — տղայք հաճոյական տեսք մ'ունին։ Պ. Քննիչը, քանի քայլ հեռուէն, չկրնարզանազանել անոնցախտաժէտ դէմքերը, քինայօրչ աչքերն, անասնոց Նմանող ծնօտները, վատառողջ եղունգներն ու խոյլի սպիները։ Հեռուէն և խմբովին տեսնուելով, գրեթէ սիրուն են, և մաքո՞ւր, երբ թէ տուփէ մը Նոր դուրս կ'ելնէին... Աւա՜ղ, ինչ որ ալ ըլլայ, տղաք են անոնք։

Տնօրէնը զինուորական շարժումներ կը հրամայէ, որք անթերի ճշդութեամբ կը կատարուին։ Թմբուկները կը զարնեն, սրափողերը կ'որոտան իրենց «վառվառ»ը։ Դեռատի գրպանախոյզ մ'ալ կայ, որ Թմբկապետի պաշտօն կը կատարէ, և Նիւքել խնձորակով գաւազան մը կը խաղցնէ իր գլխուն շուրջն։ Եւ զօրախումբը, համարձակ, կարգաւ յառաջ կը խաղայ, կ'անցնի և Նորէն կ'անցնի, Նախ խմբովին, յետոյ հատուած առ հատուած, — ձախին դարձէ՛ք — և Նորէն կուգայ ճակատ կը կազմէ, — «յա՛ռջ, մէկ գծի վրայ, և շիտակ կեցէ՛ք», Պ. ընդհ. քննիչին առջեւ։

Ապահով եղէ՛ք թէ մեծ-աղան իր սքանչացումը, հիացումը կը յայտնէ։ Մտածեցէ՛ք թէ ո՛րքան հաղուադէպ և շողոմարար բան է քննիչի մը համար զօրահանդէս մը կատարել Թէև իր անձին վրայ ո՛չ հեծեալի և ո՛չ զինուորականի յատուկ Նշան մ'ունէր, քննիչը փայլեան մը ինքզինք զօրավարի մը, սպարապետի մը տեղ կը դնէ։ Պ. տնօրէնը կը կոչէ «հարիւրապետ», և կը շըՆորհաւորէ զայն բռնելով, «ձեր դաղթականները, վաղեմի զինուորներու պէս, շարժումներ կը կատարեն։» Քիչ մ'առաջ, երբ դրօշակն անցաւ, Պ. քննիչն համոզմամբ ողջունեց զայն, և քիչ մնաց որ — իր մանկութեան առեն կրկեսին Ներկայացումներուն մէջ տեսած խաղն յիշելով — ներքնակին գրպանէն քթախոտ առնէր։

Բայյօւ հարիւրապետը կ'նույն խնդութեամբ ըլլար։ Բլաթոյի գաղթավայրին վերաբերեալ տեղեկագիրը փառաւոր պիտի ըլլայ. Բայց պատմ մը անկինը կեցած, Բրէթիէն Թօրժա, կաղն, որ զօրահանդէսին չմասնակցեցաւ, խումբերուն անցնիլը կը դիտէ, որք իրենց տաղաւարները կը համնին։ Տխրօք աչքէն հեռի, հիմա փոքրիկ Թիապարաններն, անիծեալ տղայքն, այլեւս չէնննզուիր։ Խուլն ի խուռն կ'երթան, զինուորական շարժումներով սպաչած, և շիկներնին իրենց հետ կըբուրենւ Կիսաձայն կը Թաղրաւ բանեն, արկղեան բառեր, վատչուէր ծիծաղներ կ'արձակեն։ Բրէթիէն ձեռէն կը դիտէ զանոնք, իր Թըշուառութեան, իր անուանարկութեան ընկերներն, և Թերեւս երբէք այնքան աչարկու չէ գտած զանոնք որքան այսօր։ Բայց իր աչուզողին կը խառնուին անորոշ կարեկցութիւն մը, և վայրկենապէս ալ խորհըրդաւոր հրապոյր մը։ Գիտէ Թէ այս տարաբաղդներն, իրենց սրտին խորն, ո՛րքան մաղձադառն ատելութիւն, ո՛րքան ցասում ունին, և Թէ ապա վրէժ պիտի լուծեն։ Բրէթիէն չի մեղադրեր զանոնք. չափազանց կը տառապին անոնք։ Եւ ինքն ալ, անոնց պէս, առնջանաց ենթարկուած ըլլալով, խաբեալ մը, վատ մը չէ՞, համակերպելուն համար։ Միթէ անոնց լըրութեան մէջ աւելի ուղղամտութիւն և անոնց ըմբոստութեան մէջ աւելի արիութիւն չկա՞յ... Ա՜հ, Սիմոն Պրնուայի կողմէ այս հէք մանկան հոգւոյն մէջ տնկուած պարտականութեան ու պատույ սերմը դեռ ո՛րքան տըկար է... Եւ իր բարեկամն ոչ եւս է, որ իրեն ըսէ. «քաջասրտութիւն ունեցէ՛ք»։ Քիչ մ'առաջ, կարգապահութեան սենեակին մէջ, անիրաւ և անողոք պատժոյն տակ կորաքամակ, կ'երդնուր պահել սիրելի հանգուցելոյն տուած խոստումն և քաւութեան մէջ յարատեւել։ Եւ հիմակ, այս բոլոր Թշուառներուն կարգաւ անցնիլը տեսնելով, ահա՛ կ'զգայ Թէ անոնց ազդած սոսկումէն կարծես կախարդուած, անոնց բուրած ժանտահոտութենէն գինովցած է, և անոնց կարգերուն մէջ Նետուելու և օճրագործութեան բանակին հետ յառաջ խաղալու բուռն տենչ մը կ'զգայ։

ԺԲ

Մինչդեռ դժբախտ տղան Բլաթոյի Գաղթավայրին դժոխքին մէջ կը մեծնար, ի՞նչ եղած էր իր հայրն, ա՞յն Բրէթիէն Լէքիւյէն որ, ի յարգանս ա՛յն բանին զոր աշխարհս պատուաւորութիւն կը կոչէ, կեանքի մէջ մնած էր պատույ դէմ պակասութիւն մը գործելով։

Զարմացէ՛ք, ո՛վ հեգնութեանց սիրահարներ։ Բրէթիէն Լէքիւյէ երջանիկ չէր։ Եւ սակայն, անիրաւ ու քմահաճ ճակատագիրն ի սկզբան ժպիտներ ու շնորհներ միայն ունեցած էր անոր համար։

Իրաւագիտութեան Նոր վարդապետն, երբ Քան փերադարձաւ, իր շուրջը քանի մը կարեւոր փոփոխութիւններ կատարուած տեսաւ։ Նախ, Քարմ փողոցին հինաւուրց ապարանքն խապառ խարխըլած ըլլալով, ծերունին Պ. Լէքիւյէ որոշած էր Նորոգել զայն. և բնակարանն ոչ եւս ա՛յնքան տխրագդեցիկ էր որքան երբեմն։ Ցեսոյ, երբ Բրէթիէն իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Տիկին Լէժէ-Թապիւրէյի, գժուաքաւ ճանչցաւ օրիորդ Քամիյլն որ գրեթէ սիրունցած էր. և Նախկին տգեղուկին աչքերը բացայայտ եւ անմիջապէս ըսին իրեն. «Ձեզ կ'ըսպասէի»։

Մէրուեի և Նֆթամիտ գատաւորին բացակայութեան իր որդւոյն, այն կիներուն քով ըրած էր ինչ որ Վոպան կ'ընէր Մաէսթրիխի կամ Նամիւրի առջեւ։ Երբ Լուի ԺԴ. կը համնէր իր կառքերով, պաշարումը վերջացած էր և Ն. վեհափառութեան ուրիշ բան չէր մնար ընել եթէ ոչ խրամէն բերդաքաղաքը մտնել յաղթանակաւ։ Օրիորդ Քամիյլի սիրտն ու օժիտը, քաղաքի մը բանալիներուն պէս, արծաթեայ ափսէի մը վրայ մատուցուեցան Բրէթիէն Լէքիւյէի։

(Շարունակելի)

Թարգմանեց Բ. Մ. ՔՕՉԱՃԵԱՆ